

etelä- ja keski-pohjanmaan metsäohjelma

2012-2015

© Metsäkeskus Etelä- ja Keski-Pohjanmaa

Toimittaja: Pertti Mäki-Hakola

Ulkoasu: Pohjolan Mylly

Taitto: Terttu Välikkilä

Kannen kuva: Terttu Välikkilä

ISBN: 978-952-283-004-3

Painatus: I-print Seinäjoki 2012

Sisällys

YHTEENVETO	4		
1. JOHDANTO	8	7. OHJELMAYHTEISTYÖ	36
2. METSÄALAN NYKYTILA	10	8. OHJELMAN VAIKUTUKSET	37
2.1 Valtakunnallinen arvio	10	8.1 Arvioinnin periaatteet	37
2.2 Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäalan nykytila	10	8.2 Taloudelliset vaikutukset	38
2.3 AMO:n 2006 - 2010 toteutuminen	11	8.3 Sosiaaliset vaikutukset	41
3. TOIMINTAYMPÄRISTÖANALYYSI	14	8.4 Ympäristövaikutukset	41
3.1 AMOn toimintaympäristöanalyysi yhteenveto	14	8.5 Yhteenveto aluevaikutuksista	42
3.2 SWOT-analyysi	15	8.6 Tavoitteiden asettamat vaikutukset	44
3.3 Tulevaisuudenkuvat	16	9. OHJELMAN TOIMEENPANO JA SEURANTA	47
4 OHJELMAN VISIO, ARVOT JA STRATEGISET LINJAUKSET	17	LIITTEET	
4.1 Visio	17	1. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman vuosittaiset hakkuutarpeet hakkuutavoittain ja kunnittain vuosina 2012 - 2015 yksityisluontoisissa metsissä	48
4.2 Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman arvot	18	2. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman metsänhoitotarpeet vuosina 2012 - 2015 kunnittain	49
4.3 Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman 2012- 2015 strategiset linjaukset	18	3. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsätalousmaan maaluokkajakauma VMI10	50
5 METSÄALAN KEHITTÄMISTARPEET, -TAVOITTEET JA TOIMENPITEET	20	4. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan METSO:n toteuttamisohjelma	51
5.1 Toimintalinja	20	5. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellinen metsäohjelmatyöryhmä	67
5.2 Tavoitteet ja toimenpiteet strategisten painopisteitten kautta	21		
6. RAHOITUSTARVE JA RESURSSIEN KOHDENTAMIINEN	35		

Yhteenveto

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman tarkoituksena on antaa kokonaisnäkemys metsäkeskuksen toimialueen metsätalouden tilasta ja kehittämistarpeista. Ohjelman laadintaan osallistui kiitettävän suuri joukko metsäkeskukselle tärkeiden sidosryhmien ja maakunnallisten vaikuttajien edustajia. Metsäkeskuksessa annetaan suuri arvo sille aktiivisuudelle ja asiantuntevalle panokselle, jota ohjelmatyöryhmä kaikkien muiden kiireiden keskellä osoitti. Ohjelman laadinta eteni hyvässä ja rakentavassa yhteistyössä. Ohjelma laadittiin vuosille 2012-2015.

Koska edelliseen metsäohjelmaan laadittiin todella perusteellinen nykytila-arvio, tähän ohjelmaan sisällytettiin lyhyt nykytilakuvaus lähinnä keskeisistä alueella tapahtuneista muutoksista. Edellisen ohjelman valmistumisen jälkeen julkistettiin valtakunnan metsien inventoinnin (VMI10) aluettamme koskevat

uudet tulokset. Ne on kirjattu v. 2008 tehtyyn tarkistukseen.

Edellisen ohjelman toteutumisen, toimintaympäristöanalyysin ja sidosryhmiltä saadun palautteen ja yleisökyselyjen vastausten pohjalta kaksikin eri alueellista metsäneuvostoa kävi evästyskeskustelun ohjelman tavoitteista, toimenpiteistä ja vaikutuksista. Myös metsäkeskuksen johtokunnalle on ohjelmatyön etenemistä esitelty eri vaiheissa.

Taustaselvitysten perusteella alueellinen metsäohjelmaryhmä laati ohjelman nelikenttäanalyysin ja edelleen ohjelmassa esitettävät visiot, strategiat, tavoitteet ja toimenpiteet sekä strategiset kehittämisaihiot. Alueellinen metsäneuvosto hyväksyi ohjelman keskeiset osiot metsäkeskuksen johtokunnan päätettäväksi marraskuun 2011 kokouksessaan.

Ohjelman vision osalta todettiin, ettei edellisen ohjelman visiota ole tarpeen muuttaa, joten se kuuluu:

”KESTÄVÄÄ KASVUA JA HYVINVOINTIA ETELÄ- JA KESKIPOHJALAISMETSISTÄ.”

Metsäohjelman tekijöitä ovat ohjelmatyössä yhdistäneet mm. **ohjelmalle määritellyt arvot:**

- 1. METSÄT TUOTTAVAT HYVINVOINTIA ALUEELLE.**
- 2. METSÄT OVAT METSÄNHOIDOLLISESTI HYVÄSSÄ KUNNOSSA.**
- 3. METSÄLUONNON MONIMUOTOISUUS TOTEUTUU ALUEELLA.**
- 4. METSÄT OVAT VIRKISTYKSEN JA VOIMAANTUMISEN LÄHDE.**

Ohjelmatyössä todettiin, että suurimman arvonlisäyksen alueen metsätaloudelle ja alueelle yleensäkin tuottaa se, että metsät ovat kestäväällä tavalla mahdollisimman täysimääräisessä käytössä. Toisaalta linjattiin, että metsäohjelman toteuttamisen on

tapahduttava metsänomistajalähtöisesti ja palveltava työllisyyden sekä metsäalan yrittäjyyden kehittymistä. Ohjelmaan kuuluu oleellisena osana alueen Metson toteuttamisohjelma, joka on päivitetty metsäohjelman liitteeksi.

Näistä lähtökohdista metsäkeskuksen johtokunta vahvisti ohjelmalle strategisen toimintalinjauksen:

”METSIEN TÄYSIMÄÄRÄINEN HYÖDYNTÄMINEN METSÄNOMISTAJALÄHTÖISESTI, KESTÄVÄÄ METSÄTALOUTTA HARJOITTAMALLA ALUEELLISESSA METSON TOTEUTTAMISOHJELMASSA ESITETYT TAVOITTEET JA TOIMENPITEET HUOMIOON OTTAEN.”

Ohjelmassa tavoitteet ja toimenpiteet määriteltiin vahvistettujen strategisten painopisteitten kautta.

Painopisteet ovat:

A. PYRIMME ALUEEMME METSIEN TÄYSIMÄÄRÄISEEN HYÖDYNTÄMISEEN LUONTOARVOT HUOMIOON OTTAEN.

B. LISÄÄMME JA MONIPUOLISTAMME ALUEEMME PUUN JA UUSIUTUVAN ENERGIAN KÄYTTÖÄ HUOMIOIDEN ERITYISESTI PUUTUOTEALAN YRITYSTOIMINNAN JA PUURAKENTAMISEN.

C. PARANNAME ALUEEMME METSIEN METSÄNHOIDOLLISTA TILAA.

D. HYÖDYNNÄMME JA KEHITÄMME ALUEEMME, TOIMIALAN JA METSÄNOMISTAJIEN OSAAMISTA TUTKIMUKSEN, TUOTEKEHITYKSEN, KOULUTUKSEN JA NEUVONNAN KEINAIN KOROSTAEN LASTEN JA NUORTEN METSÄOSAAMISEN LISÄÄMISTÄ.

E. EDISTÄMME ALUEEMME METSÄLUONNON MONIMUOTOISUUTTA, VESIENSUOJELUA JA VIRKISTYSKÄYTTÖÄ KAIKISSA METSÄTALOUDEN TOIMENPITEISSÄ.

F. KEHITÄMME ALUEEMME METSÄTILOJEN TILUSRAKENNETTA JA OMISTUSTAPOJA SEKÄ EDISTÄMME METSÄTILOJEN SUKUPOLVENVAIHDOKSIA.

Ohjelmatyössä ja vaikuttavuusarvioinnissa ohjelman keskeisiksi osioksi muodostuivat puutuoteteollisuus ja puurakentaminen sekä metsäenergian käytön edistäminen. Näitä arvoketjuja on tarkoitus myös tarkemmin selvittää Ruralia-instituutin hallinnoimassa EU-hankkeessa. Kyseisellä hankkeella on tarkoitus myös edistää metsäohjelman toteutuksen käynnistämistä. Tässä alueellisessa metsäohjelmassa luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja parantaminen on vahvasti mukana, mikä näkyy runsaina toimenpide-esityksinä.

Ohjelman ensimmäiseksi tavoitteeksi on asetettu suurimman kestävän hakkuumäärän tavoite ja toiseksi metsäenergian käytön merkittävä lisääminen. Näiden tavoitteiden toteutuminen varmentaa suurelta osalta ohjelmalle asetetut taloudelliset tavoitteet. Raakapuun markkinoille saaminen on alueemme metsäsektorin kohtalon kysymys, viime ohjelmakauden notkahduksesta on päästävä ylös. Tueksi tarvitaan logistiikan parantamista, koulutusta, tutkimusta, kehittämistoimintaa. Puuta jalostava yritystoiminta, erityisesti pk-yrittäjyys tarvitsee myös omia kehittämistoimenpiteitä. Puulle on löydettävä käyttökohteita.

Puun tuotannon jatkuvuutta parannetaan metsänhoidon- ja perusparannustöiden pysyttämällä korkealla tasolla. Edellisen ohjelman tapaan, keskeinen ongelma on edelleen taimikonhoidon ja erityisesti varhaisoidon alhainen toteutusaste sekä myös töiden laatu. Asian tilan parantamiseksi on paneuduttu ja paneudutaan myös EU-rahoitteisella omavalvontahankkeella. Myös EU-rahoituksella toteutettava koneistutushanke palvelee metsänhoidon tavoitteiden saavuttamistavoitteita.

Suometsätalous on Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla tärkeässä roolissa. Suometsien kokonaisvaltaiseen hyödyntämiseen on tarkoitus paneutua tehostetusti ohjelmakaudella.

Alueemme ongelma on edelleen metsänomistuksen pirstaleisuus, pieni ja epätarkoituksenmukainen tilakoko sekä metsänomistajakunnan ikääntyneisyys ja perikuntien suuri osuus. Kuluneella ohjelmakaudella uusien yhteismetsien perustaminen alueelle eteni kukon askelin. Uudella ohjelmakaudella asiaan on tarkoitus paneutua vielä syvemmin ja saada liikkeelle myös tilusjärjestelytoimituksia.

Kiireisten ihmisten voimaannuttamiseen metsän parissa on kiinnitetty ohjelmassa monipuolisesti huomiota. Metsäluonto tarjoaa monipuolisia harrastusmahdollisuuksia. Metsä tarjoaa myös runsaasti uusia ansaintamahdollisuuksia. Tässä metsäohjelmassa etsitään keinoja, joilla ihmisten halu luonnon pariin ja toisaalta metsänomistajien sekä luontoyrittäjien toiveet saadaan kohtaamaan.

Ohjelmassa on monipuolisesti arvioitu sen vaikutuksia taloudellisen, ekologisen, sosiaalisen kestävyys- ja aluetalouden kannalta. Ohjelma sisältää myös rahoitus- ja resurssitarkastelun.

kuvaaja: Terttu Välikilä

■ Talousmetsän monimuotoisuutta voidaan lisätä pienilläkin toimenpiteillä.

1. Johdanto

METSÄKESKUS LAATII METSÄLAKIIN PERUSTUEN TOIMINTA-ALUEELLEEN METSÄTALouden ALUEELLISEN TAVOITEOHJELMAN. ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAAN METSÄTALouden ENSIMMÄINEN ALUEELLINEN METSÄOHJELMA LAADITTIIN VUOSILLE 1998-2002, OHJELMA TARKISTETTIIN VUONNA 2000 KANSALLISEN METSÄOHJELMAN 2010 (KMO) LINJAUSTEN MUKAISESTI. TOINEN OHJELMA LAADITTIIN VUOSILLE 2001-2005. KOLMAS OHJELMA KATTOI VUODET 2006-2010 JA SE TARKISTETTIIN VUONNA 2008 KMO 2015 JA METSON –TOIMENPIDEOHJELMAN LINJAUSTEN MUKAISEKSI. MAA- JA METSÄTALOUSMINISTERIÖ PÄÄTTI VUONNA 2010, ETTÄ UUSI ALUEELLINEN METSÄOHJELMA VUOSILLE 2012-2015 ON LAADITTAVA VUODEN 2011 LOPPUUN MENNESSÄ.

Päätöksen mukaan kukin metsäkeskus laatii ja hyväksyy alueelleen metsäohjelman. Kunkin metsäkeskuksen alueelle on nimetty laaja-alainen metsätalouden eri yhteistyötahoja edustava alueellinen metsäneuvosto, jonka tehtävänä on tukea metsäkeskusta ohjelman laatimisessa, seurannassa ja toimeenpanossa sekä käsitellä esitys alueellisesta metsäohjelmasta. Alueellinen metsäohjelma luo pohjan metsäasioiden käsittelylle maakuntaohjelmissa ja ELY-keskusten strategisten tulossopimusten linjauksissa.

Metsäohjelma on metsäkeskusalueen koko metsäalan ja sen yhteiskunnallisten vaikutusten strateginen ohjelma. Ohjelma ulottuu yli toimiala- ja hallinnonalarajojen. Se luo mahdollisuuksia ja toimintaedellytyksiä sekä antaa suuntaviivat alueen metsien hoidolle, käytölle ja suojelulle, puun käytölle ja jatkojalostukselle sekä monikäytölle. Metsäsektori nähdään siten laajasti ja ohjelmalla tuetaan

taloudellista, sosiaalista, kulttuurista ja ekologista kestävyyttä, alueen tasapainoista kehittymistä ja koko valtakunnan metsäsektorin menestymistä.

Vuosille 2010-2013 vahvistetussa Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisessa metsäneuvostossa ovat edustettuna :

- Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus
- Metsänomistajien liitto Länsi-Suomi
- Keski-Pohjanmaan Metsänomistajien liitto
- Metsänhoitoyhdistys Keskipohja
- Metsänhoitoyhdistys Järvilakia
- MTK Etelä-Pohjanmaa
- Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
- Pohjanmaan ELY-keskus
- Etelä-Pohjanmaan liitto
- Keski-Pohjanmaan liitto
- Metsäliitto Osuuskunta
- UPM-Kymmene Metsä

- Stora Enso Metsä
- L&T Biowatti Oy
- Luopajarven Saha
- Puu- ja erityisalojen liitto
- Etelä-Pohjanmaan Koneyrittäjät
- Pohjanmaan luonnonsuojelupiiri
- Ilkka -lehti
- Metsäntutkimuslaitos
- Keski-Pohjanmaan maaseutuopisto
- Seinäjoen ammattikorkeakoulu
- Pohjanmaan riistanhoitopiiri
- Etelä-Pohjanmaan 4H –piiri
- Helsingin yliopisto, Ruralia –instituutti

Edellisessä ohjelmassa ja sen tarkistuksessa määritellyt tavoitteet on osittain saavutettu, osittain on edetty tavoitteiden suuntaan. Tiivistetty tarkastelu tavoitteiden saavuttamisesta on seuraavassa luvussa. Alueen metsäsektorin toimintaympäristömuutoksia ja tulevaisuuden näkymiä on arvioitu tämän ohjelman kolmannessa luvussa. Uusi ohjelma asettaa alueen metsäsektorilla toimiville uusia ja monipuolisia tavoitteita. Alueellisessa metsäohjelmassa määritellyt tavoitteet ja toimenpiteet voidaan saavuttaa ja toteuttaa vain toimijoiden hyvällä yhteistyöllä. Poliittinen vaikuttaminen valtakunnan tason päättäjiin on ohjelman toteuttamisen yksi keskeinen asia.

kuvaaja: Jarmo Lahdenmaa

■ Naiset Tiedonpuut- hankkeen järjestämässä Naisten metsäkoulussa Isossakyrössä.

2. Metsäalan nykytila

2.1. Valtakunnallinen arvio

Arvioitaessa metsäalan nykytilaa valtakunnallisesti on esitetty seuraavia näkemyksiä:

- Metsätalous ja metsä- ja puutuoteteollisuus työllistävät edelleen suoraan noin 75 000 suomalaista
- Metsäsektorin tuotannon arvo sekä osuus BKT:sta (n. 5%) ja viennistä (n. 20%) on laskenut trendinomaisesti koko 2 000 –luvun ajan
- Alan nykyisten volyymituotteiden markkina on hiipunut Euroopassa
- Toimialan yritysten kannattavuus on heikentynyt
- Kapasiteettia on purettu kotimaassa
- Puuraaka-aine riittää eri käyttömuotoihin; kasvu n. 100 miljoonaa m³ vuodessa, hakkuut 50-55 miljoonaa m³ vuodessa ja kokonaispoistuma 65-70 miljoonaa m³ vuodessa
- Puutuotetoimialan kansainvälistämisessä, energiapuuliiketoiminnassa ja biojalostamoilla on merkittäviä kasvumahdollisuuksia

man 2006-2010 laatimishetkeen verrattuna alueen metsätalouden toimintaympäristössä ja alueella sinänsä on tapahtunut merkittäviä muutoksia.

Vuonna 2008 hyväksytyssä ohjelman tarkistuksessa todettiin, että vuonna 2007 valmistuneen valtakunnan metsien inventoinnin (VMI 10) tulokista ilmenee:

- Puuston kokonaistilavuus on suurentunut 123 miljoonasta kuutiometristä 140 miljoonaan kuutiometriin – lisäys on mäntyä
- Puuston kasvu on 6,3 milj. m³ vuodessa – lisäystä 31%
- Metsien kehitysluokkarakenteessa nuoret kasvatusmetsät ovat edelleen yleisin luokka
- Taimikon hoitotarpeita on 1,5 -kertaisesti tehtyihin verrattuna
- Ensiharvennusten metsänhoidollinen tarve on 2,4 -kertainen tehtyihin verrattuna – tarpeista lähes puolet on suometsissä

Alueen kuntarakenteessa on tapahtunut muutoksia. Kuntien lukumäärä on vähentynyt neljästäkymmenestä kolmeenkymmeneen, joista Himanka siirtyi kuntaliitoksen myötä Pohjois-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueelle.

2.2. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäalan nykytila

Takaiskuna alueen puuvarojen hyödyntämisen osalta on pidettävä Metsä-Botnian Kaskisen selutehtaan sulkemista vuonna 2009. Tehdas käytti puuta n. 2 miljoonaa kuutiometriä vuodessa.

Positiivista on sen sijaan se, että Stora Enso ja L&T Biowatti Oy ovat aloittaneet puun ostot alueelta. Uutena toimijana alueella on EPM Metsä, joka aloitti toimintansa v. 2011.

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjel-

2.3. AMO:n 2006-2010 toteutuminen

Edellisen alueellisen metsäohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden toteutumisesta voidaan todeta seuraavaa (tavoitelukuina v. 2009 tarkistetut luvut):

PUUVAROJEN HYÖDYNTÄMINEN

- Hakkuukertymätavoitteena 4,71 milj. m³
 - toteutunut keskimäärin 3,81 (vaihdellen vuoden 2007 4,4 milj. m³:sta vuoden 2009 2,9 milj. m³:iin)
- Hakkuupinta-alatavoitteena 60 000 ha
 - toteutunut keskimäärin 41 000 (vaihteluväli v. 2007 49 000 ha:sta v. 2009 27 000 ha)
- Harvennushakkuutavoitteena 43 000 ha
 - toteutunut keskimäärin 28 000 ha (vaihtelu v. 2008 36 000 ha ja v. 2009 18 000 ha)
- Uudistushakkuutavoitteena 13 000 ha
 - toteutunut keskimäärin 10 000 ha (vaihteluväli vuoden 2007 14 000 ha:sta vuoden 2009 6 000 ha:iin)

Hakkuukertymätavoite on suurin kestävä hakkuumäärä, joka perustuu tuoreimman valtakunnan metsien inventoinnin (VMI10) tuloksiin. Keskimäärin toteutunutta hakkuumäärää alentaa ennen kaikkea metsäteollisuuden vaikea suhdannetilanne 2008-2009 ja sen myötä vähentynyt raakapuun tarve. Kasvatushakkuumäärät ovat kehittyneet myönteisesti (poislukien poikkeuksellinen vuosi 2009).

Vuonna 2008 päästiin jo hyvin lähelle AMO:n tavoitetta (46 000 ha), kun huomioidaan se, että kaikki kasvatushakkuut (osa nuoren metsän harvennuksesta ja osa kotitarveharvennuksista) eivät tilastoidu metsänkäyttöilmoitusten kautta).

Korkeasuhdannevuonna 2007 uudistushakkuissa ylitettiin tarkistetun AMO:n tavoite ja saavutettiin noin 14 000 ha:n pinta-ala (metsänkäyttöilmoitusten mukaan).

METSIEN HOITO JA PERUSPARANNUS

- Taimikon varhaishoidon lisääminen 5 000 ha:iin
 - toteutunut parhaimmillaan v. 2009 arviolta 4 000 ha
- Taimikon ja nuoren metsän hoitotavoite 24 000 ha
 - toteutunut parhaimmillaan v. 2009 n.yli 23 000 ha
- Metsänviljelyn tavoite 13 000 ha
 - vuosina 2007 ja 2008 ylitettiin 10 000 ha
- Kunnostusojitustavoite 13 000 ha
 - 2007 päästy lähelle 14 000 ha:ia
- Metsäteiden perusparannustavoite 210 km
 - 2007 ja 2008 perusparannettu yli 250 km
- Uusien metsäteiden rakentamistavoite 80 km
 - v. 2009 päästy yli 50 km:iin
- Lannoitustavoite (terveys- ja kasvatuslannoitus) 5 000 ha
 - vuonna 2007 ylitetty
- Juurikäävän torjuntatavoite 1 100 ha
 - torjuntamäärä on lisääntynyt vuosi vuodelta niin, että v. 2009 päästiin 950 ha:iin

Metsänviljelyn kaikkien omistajaryhmien kokonaistavoitemäärää (13 000 ha) ei saavutettu yhtenäkkään ohjelmavuonna. Positiivista on se, että kuusen istutus lisäsi suosiotaan ohittaen männyn kylvöalan. Taimikon varhaisperkauksen, varsinaisen taimikonhoidon ja nuoren metsän hoidon yhteismäärä oli v. 2009 yli 23 000 hehtaaria. Ko. työläjien yhteismäärässä yllettiin hyvin lähelle tarkistetun AMO:n tavoitetta (24 000 ha).

Kunnostusojituksen kokonaistyoimäärät ovat vaihdelleet reilusta 10 000 ha:sta lähes 14 000 ha:iin. Osittain tuloksiin ovat vaikuttaneet ojalinjahakkuiden onnistumiset.

Metsäteiden perusparannusmäärä on parina vuonna ylittänyt tarkistetun AMO:n tavoitemäärän. Perusparannusten kysyntä on jatkunut hyvänä ja työmäärät olisivat suurempi, mikäli kemera-varoja olisi käytössä tarvetta vastaavasti. Uusien teiden rakentamismäärä on vakiintunut 35-40 kilometrin tasolle. Jotta uusien teiden rakentamismäärissä päästäisiin tavoitetasolle (80 km), pitäisi kemeraehtoien parantua nykyisestä tukitasosta.

Metsänlannoituksen (terveyslannoitus ja kasvatuslannoitus) työmäärät ovat vuosittain vaihdelleet suuresti. Huippuvuotena 2007 ylitettiin yhteismäärässä 5 000 hehtaaria, kun taas v. 2008 alitettiin 1 000 ha.

Juurikäävän torjuntamäärät ovat ohjelmakaudella olleet tasaisessa nousussa. Vuonna 2009 saavutettiin n. 950 ha:n työmäärä, kun AMO:n kokonaistavoite on 1 100 ha.

METSÄEN MONIKÄYTTÖ

Edellisen ohjelman monikäyttötavoitteiksi kirjattiin metsien monikäytön mahdollisuuksien turvaaminen, metsätalouden ja riistanhoidon / metsästyksen yhteensovittaminen ja ulkoilukäytön sekä luonto- ja metsämatkailun edellytysten parantaminen.

Tavoitteiden eteen on tehty useita toimenpiteitä. Alueellisen metsäneuvoston päätöksellä on laadittu monipuolinen luontoyrittäjyyden toimintaohjelma, metso- kanalintujen elinympäristöjen kehittämisen toimenpideohjelma, toteutettu aihepiiriin liittyvä koulutusta, toteutettu monikäyttöä edistäviä luonnonhoitohankkeita, suunniteltu- ja toteutettu luonto- ja ulkoilureitistöjä jne. Suuri osa työstä on tehty yhteistyössä eri sidosryhmien kanssa.

METSÄLUONNON EKOLOGINEN MONIMUOTOISUUS JA VESILUONNON SUOJELU

Alueellisen metsäneuvoston toimeksiannosta alueelle laadittiin toimenpideohjelma METSON toimeenpanosta, jota on varojen mahdollistamissa puitteissa lähdetty toteuttamaan. Toimenpideohjelman tavoitteiden ja niiden toteutumisen osalta seuraavaa (v. 2009 tulokset):

- Säästö- ja lahoppuuta m³/ha
tavo 2,4
toteutunut 4,0
- arvokkaiden elinympäristöjen säilyminen %
tavo 100
toteutunut 93
- YM:n maanosto ha/v
tavo 300
toteutunut 107
- Yksityismaiden luonnonsuojelualue ha/v
tavo 350
toteutunut 9

- Metsätalouden ympäristötuki ha/v
tavo 300
toteutunut 399
- Luonnonhoitohankkeet, kpl
tavo 15
toteutunut 11
- Ennallistaminen, ha/v
tavo 250
toteutunut n. 300

Vesiensuojelun tason parantaminen on yksi alueellisen metsäohjelman pää tavoitteista. Hanke- suunnitelmien ja vesiensuojelutöiden taso on parantunut. Vesiensuojelun laadun tarkastuksissa vesiensuojelun laadulle sekä puunkorjuussa että maanmuokkauksessa asetetut tavoitteet on ylitetty.

METSÄTALOUTEEN LIITTYVÄ YRITYSTOIMINTA

Edellisessä alueellisessa metsäohjelmassa metsätalouteen perustuva yritystoiminta jaettiin kahteen osaan: metsäyrittäjyys ja mekaaninen puunjalostus. Metsäyrittäjyystavoitteiksi asetettiin metsäalan yritystoiminnan rakenteellinen kehitys, metsäalan omistuksen pirstaloitumisen pysäyttäminen, kustannustehokkaat palvelut yrityksille, lämpöyrittäjyyden vahvistaminen ja työvoiman saatavuus sekä osaaminen. Erääksi ohjelman toteuttamisen painopisteeksi valittiin puutuoteteollisuuden työvoimakykyjen ratkominen. Painopisteen toimenpidesuunnitelmaa toteuttamaan nimettiin työryhmä.

Aihepiirin tavoitteita on toteutettu erityisesti useissa erillisissä EU-rahoitteisissa kehittämishankkeissa. Hankkeita ovat olleet mm. Puu-Elma - mekaanisen puunjalostuksen kehittämishanke, Etelä-Pohjanmaan energia, Mekaaninen puunjalostushanke - Luusi, Kehittyvä metsäenergia sekä Metsätilojen tilusjärjestely- ja yhteismetsähanke. Hankkeita on toteutettu yhteistyössä eri sidosryhmien kesken.

PUUENERGIAN KÄYTTÖ

Energiapuun käyttö Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla on lisääntynyt nousujohteisesti. Myös toimijat ovat lisääntyneet sekä neuvonta- ja kehittämispuolella että varsinaiset hyödyntäjät ja käyttäjät maakunnissa.

Alan toimijoiden yhteistyö alueella on lisääntynyt ja parantunut, käyttökohteita on tullut lisää ja aiemmat ovat tehostaneet ja laajentaneet toimintaansa. Energiapuun hankintaketjut ovat tehostuneet ja alan kehittämis- ja tutkimustoimintaan on panostettu merkittävästi. Erityisen hyviä tuloksia on aikaansaatu kehittämishankkeiden kautta.

Ohjelmakauden loppupuolella valtakuntaan ja alueille iskenyt talouden taantuma on näkynyt mm. metsätalouteen liittyvän yritystoiminnan että puuenergia-alan investointitoiminnan vähenemisenä. Myös lisääntynyt EU-hankebyrokratia on haitannut kehittämistoimenpiteitä.

Alueellisen metsäohjelman toteutumista ovat seuranneet ja edistäneet Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen johtokunta sekä Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellinen metsäneuvosto. Kolmas merkittävä toimija on ollut Puun saatavuuden turvaamiseksi perustettu työryhmä, joka on laittanut liikkeelle monia ohjelman toteuttamiseen vaikuttavia toimenpiteitä.

Metsätalouden kannattavuus on keskeinen tekijä, kun metsänomistaja tekee metsäänsä koskevia investointipäätöksiä. Metsäohjelmassa yksityismetsätalouden nettotulostavoitteeksi Asetettiin 110 €/ha. Vuonna 2007 päästiin 105 euroon hehtaarilla, mutta v. 2009 romahdettiin 33 €/ha.

kuvaaja: Terttu Väikkilä

■ Raakapuun saaminen markkinoille on alueen metsäsektorin kohtalon kysymys.

3. Toimintaympäristö-analyysi

Viime vuosina monet muutokset ovat ravistelleet metsäsektorin toimintaympäristöä. Monet muutoksista heijastuvat globaalitasolta aina yksittäiseen toimijaan asti. Puun hintataso ja kysyntä ovat vaihdelleet rajusti. Tilanne on omiaan lisäämään epävarmuutta toimintaympäristössä.

Metsätalouden toimintaympäristössä on periaatteessa lähes jokainen asia jonkinasteisessa muutostilassa. Metsien hyödyntämisessä kansallinen ja alueellinen näkökulma on korostumassa. Metsätalous on voimakkaassa murroksessa. Viestinnän osaaminen tulee korostumaan. Sosiaalisen median merkitys kasvaa.

Alueella tehdyn toimintaympäristöanalyysin yhteenveto sekä vahvuuksien, heikkouksien, mahdollisuuksien ja uhkien tarkastelu seuraavassa:

3.1. AMOn toimintaympäristöanalyysi yhteenveto

1. Globalisaation vaikutukset voimakkaita
2. Alueiden ja väestön rakennemuutos jyllää
3. Ilmastonmuutos ohjaa yhteiskunnan kehitystä
4. Arvot ja arvostukset muuttuvat
5. Kilpailu metsien käyttötavoista lisääntyy
6. Metsäpalvelut ja palveluiden tarjoajat muutostilanteessa
7. Viestintätavat ja -kanavat muuttuvat
8. Osaamisen ja uuden teknologian merkitys kasvaa
9. Pula metsätyövoimasta kärjistyy
10. Asiakkuuslähtöisyys korostuu
11. Sääntely voimistuu

kuvaaja: Terttu Väikkilä

■ Mänty.

3.2. SWOT-analyysi

Alueellisen metsäohjelman päivitystä varten nimetty ohjelmatyöryhmä vastasi swot-analyysiä varten tehtyyn kyselyyn, jonka perusteella on päädytty oheiseen nelikenttään.

ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAAN ALUEELLISEN METSÄOHJELMAN SWOT-ANALYYSI:

Vahvuudet • Toimijoiden hyvä yhteistyökyky • Metsien korkea käyttöaste ja tuottokunnossa olevat metsät • Energiapuupotentiaali ja kasvu-uralla oleva energiapuun käyttö • Monipuolinen puun käyttö ja jalostus • Osaava työvoima • Metsänomistajien investointihalukkuus metsiinsä • Yrittäjyys • Kattava, hyväkuntoinen metsätiestö • Kiinnostus metsien vapaaehtoiseen suojeluun ja lisääntyvä monimuotoisuus • Runsaat yksityismetsät ja perhemetsätalous • Metsäkeskuksen aktiivisuus ja osaaminen luonnonhoito- ym. hankkeiden toteuttajana	Heikkoudet • Metsänomistuksen pirstaloituminen ja tilusrakenne • Turvemaiden suuri osuus • Puun käyttökohteiden vähäisyys ja edelleen väheneminen • Talvileimikoiden runsaus • Metsäluonnon karuus ja yksipuolisuus • Luontojärjestöjen ja luontoasioiden huomioiminen • Metsätalouden kannattavuus • Kasvatushakkuiden ja metsänhoidon laiminlyönnit • Työvoiman saatavuus alalle • Alempiasteisen tiestön kunto • Metsätalouden suunnittelijoilla ei riittävästi luontotyyppi- ja lajitietoa
Mahdollisuudet • Metsäenergian käyttö ja energiapuun kysynnän lisääntyminen • Puun ja puutuoteteollisuuden jalostusarvon nosto • Pk-sahateollisuuden kasvumahdollisuudet • Lisääntyvä puuston määrä ja metsien puuntuotantokyky • Luontoyrittäjyydellä elinvoimaa maaseudulle • Metsät uusiutuvana luonnonvarana ja metsien käytön moniarvoistuminen • Metsien hoidon koneellistaminen • Metsät mahdollisuutena paikalliselle pienyrittäjyydelle • Metsänomistajien kiinnostus suojeluun ja monikäyttöön kasvussa • Metsänomistajien aktivoiminen neuvonnan keinoin • Puu- ja hirsitaloteollisuus • Yhdistetty sähkö- ja lämmöntuotanto	Uhat • Puun käyttömahdollisuuksien väheneminen • Metsänomistuksen pirstaloituminen jatkuu • Metsänomistajat vieraantuvat metsistään ja metsien taloudellinen merkitys vähenee • Metsätalouden julkinen tuki romahtaa, metsäpolitiikka ennakoi matonta • Metsätalouden kannattavuus heikkenee ja kilpailu kiristyy • Luonnonsuojelun ja metsätalouden vastakkainasettelu kärjistyy • Yhteistyö hiipuu • Ilmastonmuutos lisää myrskyjä ja muita metsätuhoja • Maaseutu autioituu, infra heikkenee, työvoiman saatavuus vaikeutuu • Lapset ja nuoret unohdetaan, alan imago heikkenee • SeAMK:n metsäopetus loppuu • Metsänhoidon taso heikkenee

3.3. Tulevaisuudenkuvat

Metsäsektorilla on käynnissä mittava rakennemuutos. Muutos koskee kaikkia toimijoita ja organisaatioita. Metsäalan toimintaympäristö on muuttunut paljon nopeammin kuin osattiin ennustaa. Metsäteollisuuden tuotteiden kysynnän muuttuminen ja sitä seurannut rakennemuutos on johtanut mm. tehtaiden alasajoon ja koneiden sulkemiseen. Perinteisen sellu- ja paperiteollisuuden työpaikat ovat vähentyneet rajusti.

Teollisuuden puutarpeet ja sitä myötä hakkuumäärät ovat heilahdelleet merkittävästi. Vuonna 2007 korkeasuhdanteessa Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueella ylitettiin 4,3 milj. m³ raja, kun taas 2009 tiputtiin 3 milj. m³:iin. Vuoden 2008 lopulla alkanut talouden taantuma ja finanssikriisi näkyi myös Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla.

Luvussa 3.1. on esitetty alueellisen metsäohjelmatyöryhmän keskuudesta koottu yhteenveto toimintaympäristön odotettavissa olevista muutoksista. Analyysistä selviää, että ennusteet muutoksista ovat merkittäviä ja niiden tulee näkyä myös metsäsektorin toiminnassa. Tulossa oleviin haasteisiin pitää pyrkiä valmistautumaan ennakolta. Uusien tuotteiden aikaansaaminen ja markkinointi ei onnistu hetkessä.

Teknologian kehitys on nopeaa ja vaikutukset heijastuvat myös metsäteollisuuden tuotteiden kysyntään. Samanaikaisesti ilmaston muutos, uusiutumattomien raaka-aineiden ehtyminen väestönrakenteen ja arvojen muutokset sekä informaatiotalouteen siirtyminen haastavat alaa uusiutumaan tarjoten samalla monia mahdollisuuksia uusille tuotteille ja palveluille.

Valtiovalta on linjannut tavoitteikseen mm. puun jalostusasteen nostamisen, perusmetsäteollisuuden toimintojen vahvistamisen, puun käytön ja puurakentamisen lisäämisen ja uuden yritystoiminnan luomisen uusien innovaatioiden ja tuotteiden kautta. Lisäksi valtiovaltan tavoitteisiin sisältyy edistää puun käyttöä energiantuotannossa.

Valtiovaltan tavoitteet sopivat hyvin myös Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueen tavoitteiksi. Talonrakennuksella on alueella pitkät perinteet ja talonrakentamiseen liittyvää yritystoimintaa on runsaasti. Uusien palomääräyksien myötä puukerrostalorakentaminen sekä puun käyttö julkisessa rakentamisessa tulee saada alueella voimakkaasti liikkeelle.

Puun energiakäytössä alue on ollut eturintamassa erityisesti lämpöyrittäjyyden myötä. Panostuksia tarvitaan lisää. On nähtävissä, että metsäsektorin merkittävimmät lähivuosien kasvumahdollisuudet ovat bioenergiassa ja biopohjaisissa polttoaineissa sekä puutuotteissa ja puurakentamisessa.

Metsien merkitys virkistykseen, ulkoiluun ja rentoutumiseen yleensä on vahvassa kasvussa. Trendi tulee kyetä hyödyntämään ja tuotteistamaan erilaisiksi virkistys- ja hyvinvointipalveluiksi. On kyettävä ennakoluulottomasti tarkastelemaan uudenlaisiakin tapoja hyödyntää metsäomaisuutta. Ekosysteempipalvelut ovat hyvä esimerkki laajentaa metsästä saatavia hyötyjä ja hyödykkeitä perinteisten tuotteiden ulkopuolelle.

Metsiin perustuvien nykyisten ja uusien tuotteiden ja palveluiden, koko metsästä kuluttajille kattavan arvoketjun kehittäminen, metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen ja metsien ympäristöhyötyjen turvaaminen merkitsevät pitkäjänteistä, yksityisen ja julkisen sektorin eri toimijoiden saumatonta yhteistyötä sekä vahvoja investointeja tulevaisuuden tuotteisiin ja palveluihin.

Tavoitteen saavuttaminen edellyttää myös pitkäjänteistä tutkimus- ja kehitystyötä sekä toimialan tutkimuksen ja koulutuksen uudistumista vastaamaan näihin tavoitteisiin. Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla vahvuutena on entisestään toimijoiden hyvä yhteistyökyky, jolta perustalta on hyvä rakentaa myös tulevaisuutta.

4. Ohjelman visio, arvot ja strategiset linjaukset

4.1. Visio

Suomessa on viime vuosien myötä vakiintunut pyrkimys metsien hoidossa ja käytössä taloudelliseen, ekologiseen ja sosiaaliseen kestävyys.

TALOUDELLINEN KESTÄVYYS	EKOLOGINEN KESTÄVYYS	SOSIAALINEN KESTÄVYYS
Metsiä hoidetaan ja käytetään siten, että metsien uusiutumiskyky ja tuottavuus säilyvät. Näin taataan mahdollisuudet hyödyntää metsiä taloudellisen hyvinvoinnin turvaamiseksi.	Metsiä hoidetaan ja käytetään siten, että luonnon biologinen monimuotoisuus säilyy. Talousmetsissä ylläpidetään elinolot mahdollisimman monipuolisen ja runsaan eliöstön säilymiselle.	Metsiä hoidetaan ja käytetään siten, että metsien suomat työmahdollisuudet sekä virkistys- ja kulttuuriarvot säilyvät.

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsien käytön visio on

”Kestävää kasvua ja hyvinvointia etelä- ja keskipohjalaismetsistä.”

4.2. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman arvot

Metsäohjelman tekijöitä ovat ohjelmatyössä yhdistäneet kokonaisvaltainen näkemys ja seuraavat arvot:

1. Metsät tuottavat hyvinvointia alueelle
2. Metsät ovat metsänhoidollisesti hyvässä kunnossa
3. Metsäluonnon monimuotoisuus toteutuu alueella
4. Metsät ovat virkistystyksen ja voimaantumisen lähde

4.3. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman 2012-2015 strategiset linjaukset

A. PYRIMME ALUEEMME METSIEN TÄYSIMÄÄRÄISEEN HYÖDYNTÄMISEEN LUONTOARVOT HUOMIOON OTTAEN

- Lisäämme harvennushakkuiden määrän hyvälle metsänhoidolliselle tasolle
- Panostamme ojitettujen turvemaiden metsätalouspotentiaalin hyödyntämiseen
- Rajaamme intensiivisen puuntuotannon arvokkaiden elinympäristöjen ulkopuolelle
- Parannamme metsätalouden kannattavuutta
- Vaikutamme siihen, ettei maan käytön suunnittelulla vaikeuteta metsätalouden toimintaedellytyksiä

B. LISÄÄMME JA MONIPUOLISTAMME ALUEEMME PUUN JA UUSIUTUVAN ENERGIAN KÄYTTÖÄ HUOMIOIDEN PUUTUOTEALAN YRITYSTOIMINNAN JA PUURAKENTAMISEN

- Lisäämme merkittävästi metsäenergian käyttöä alueellamme
- Kehitämme alueellamme hiiltä sitovaa puurakentamista ja puutuotteiden valmistusta
- Rakennamme metsäkeskusalueesta metsään ja puuhun perustuvan uusiutuvien luonnonvarojen käytön mallialue
- Edistämme alueen metsävaroja käyttävää yritystoimintaa
- Hyödynnämme alueemme vahvaa yrittäjyyssperinnettä monipuolisen puutuoteteollisuuden jalostusasteen nostamiseksi, laajentamiseksi ja kansainvälistämiseksi.
- Olemme mukana erityisesti kehittämässä pk-yritystoimintaa laajalla sektorilla autioitumisen hillitsemiseksi

C. PARANNAMME ALUEEMME METSIEN METSÄNHOIDOLLISTA TILAA

- Huolehdimme siitä, että taimikoiden hoitotyöt ja harvennukset tehdään ajallaan, panostamme erityisesti taimikoiden varhaisperkaukseen
- Edistämme metsänomistajien omatoimista metsänhoitotöiden tekemistä / teettämistä
- Puramme kiireelliset ensiharvennusrästit
- Lisäämme hallitusti metsänhoitotöiden koneellistamista
- Edistämme puuston eri kehitysvaiheiden mukaisia hakkuita ja muita työläjää alueellisten ja tila- / metsikkökohtaisten tarpeiden mukaan
- Vaikutamme ilmastonmuutoksen hillitsemiseen ja muutokseen sopeutumiseen

D. HYÖDYNÄMME JA KEHITÄMME ALUEEMME, TOIMIALAN JA METSÄNOMISTAJIEN OSAAMISTA TUTKIMUKSEN, TUOTEKEHITYKSEN, KOULUTUKSEN JA NEUVONNAN KEINAIN KOROSTAEN LASTEN JA NUORTEN METSÄOSAAMISEN LISÄÄMISTÄ

- Turvaamme ja kehitämme metsäalan tutkimus-, kehittämis- ja koulutustoimintaa alueellamme
- Varmistamme metsänomistajille riittävän neuvonnan palvelut ja huolehdimme siitä, että metsänomistajat tietävät metsänsä tarjoamat mahdollisuudet ja vaihtoehdot
- Lasten ja nuorten sekä kasvattajien ja opettajien metsäsuhdetta ja -tietoutta parannamme alan toimijoiden yhteistyönä
- Kannustamme metsänomistajia sähköisten palvelujen käyttöön
- Tehostamme tutkimustiedon viemistä käytäntöön tutkimus-, koulutus- ja neuvontaorganisaatioiden yhteistyössä

E. EDISTÄMME ALUEEMME METSÄLUONNON MONIMUOTOISUUTTA, VESIENSUOJELUA JA VIRKISTYSKÄYTTÖÄ KAIKISSA METSÄ-TALOUDEN TOIMENPITEISSÄ

- Toteutamme alueellisen METSO-ohjelman toimenpiteet
- Turvaamme luonnon monimuotoisuutta ylläpitämällä riistalle ja muille eliölajeille sopivia elinympäristöjä talousmetsissä
- Parannamme metsien saavutettavuutta ihmisten voimaantumisen lähteenä sekä edistämme metsien sosiaalisia ja kulttuurisia arvoja luonnonhoitohankkeilla
- Kehitämme ekosysteemipalveluita
- Edistämme metsien virkistyskäyttöä ja luontomatkailua luontoyrittäjyyden toimintaohjelmaa sekä luonnonhoitohankkeita toteuttamalla
- Toteutamme tehokkaita vesiensuojelutoimenpiteitä kaikkien metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä huomioiden erityisesti pienvedet sekä kohotamme vesiensuojelun laatua valuma-aluekohtaisesti luonnonhoitohankkeiden avulla

F. KEHITÄMME ALUEEMME METSÄTILOJEN TILUSRAKENNETTA JA OMISTUSTAPOJA SEKÄ EDISTÄMME METSÄTILOJEN SUKUPOLVENVAIHDOKSIA

- Edistämme yhteismetsien perustamista ja laajentumista alueellamme
- Toteutamme valtiovallan tukemia toimenpiteitä metsätilojen rakenteen kehittämisessä
- Kasvatamme metsätilojen keskikokoa
- Lisäämme suunnitelmallisesti metsätilojen sukupolvenvaihdoksia
- Jaamme tietoa erilaisista vaihtoehtoista omistaa metsää

Laadukas raaka-aine on puutuoteteollisuuden elinehto.

5. Metsäalan kehittämistarpeet, -tavoitteet ja toimenpiteet

5.1. Toimintalinja

Metsien taloudellisen käytön taso määräytyy ensisijaisesti teollisuuden käyttöön menevän markkinapuun hakkuiden mukaan. Energiakäyttöön ohjautuvan puun määrä on merkittävästi lisääntynyt ja edelleen lisääntymässä. Metsänhoito- ja metsänparannustöiden määrä riippuu hakkuiden määrästä. Metsien kestävät puuntuotantomahdollisuudet määräytyvät pääasiassa ikä- ja kehitysluokkajaon sekä tehtyjen metsänhoitotöiden määrän ja laadun perusteella.

Metsäohjelman toteuttamisen on tapahduttava metsänomistajalähtöisesti ja palveltava työllisyyden ja metsäalan yrittäjyyden kehittymistä. Metsien virkistys- ja matkailukäytön tavoitteet ovat yhdistettävissä metsätalouden ja ympäristönhoidon tavoitteiden kanssa hyvällä yhteistyöllä ja toimenpiteiden suunnittelulla. Huomiota on kiinnitettävä metsästyksen ja metsätalouden yhteensovittamiseen. Työllisyyden ja yrittäjyyden edistämiseksi on enenevässä määrin otettava puuntuotannon lisäksi sekä virkistyskäytön ja matkailun että ympäristönhoidon mahdollisuudet.

Metsien hoidossa, käytössä ja suojelussa edistetään metsien hiilinieluvaihtelua ja metsien sopeutumista ilmastomuutokseen. Puurakentaminen ja puutuotteet edustavat kestävästä luonnonvarojen käyttöä ja sitovat hiiltä pitkäaikaisesti. Ekosysteemi-

mipalvelut ovat ihmisten luonnosta saamia hyötyjä ja tarjoavat uusia mahdollisuuksia metsien monipuoliseen hyödyntämiseen.

Etelä-Suomen metsien monimuotoisuusohjelmaa, alueellista METSOA toteutetaan alueellisen metsäohjelman rinnalla ja sen toimenpiteet on sisällytetty ohjelmaa. Ohjelman kantavana ajatuksena on metsiin perustuvien nykyisten ja uusien tuotteiden ja palveluiden sekä koko arvoketjun kehittäminen, metsän eri käyttömuotojen yhteensovittaminen ja metsien ympäristöhyötyjen turvaaminen.

Alueelliselle metsäohjelmalle on määritelty strateginen toimintalinja, joka kuvaa sitä, mihin alueen metsien tarjoamia resursseja suunnataan.

Metsänkäsittelyvaihtoehtoja ovat mm. taantuva metsätalous, suurimpien kestävien hakkuumahdollisuuksien hyödyntäminen, metsien maksimaalinen taloudellinen käyttö lyhyellä aikajaksolla, nykytasoinen metsätalous ja ympäristön huomioiva metsien täysimääräinen hyödyntäminen. Metsäkeskuksen johtokunta on alueellisen metsäneuvoston esityksen pohjalta vahvistanut **strategisen toimintalinjauksen**:

”Metsien täysimääräinen hyödyntäminen metsänomistajalähtöisesti, kestävästä metsätaloutta harjoittamalla alueellisessa METSO:n toteuttamishjelmassa esitetyt tavoitteet ja toimenpiteet huomioon ottaen.”

5.2. Tavoitteet ja toimenpiteet strategisten painopisteitten kautta

A. PYRIMME ALUEEMME METSIEN TÄYSI MÄÄRÄISEEN HYÖDYNTÄMISEEN LUONTO-ARVOT HUOMIOON OTTAEN

Alueen metsiä on hyödynnetty vaihtelevasti kulu- neen ohjelmakauden aikana. Huippuvuotena 2007 hakkuumäärä nousi jopa yli tavoitteen 4,4 miljoonaa kuutiometriin, mutta keskimäärin jäätin alle neljä miljoonaa m³. Vaihtelevuuteen vaikutti useakin eri tekijä. Metsäteollisuuden suhdannetilanteet, tuontipuuvarmuus, hintavaihtelut, valtiovalan veropäätökset, korjuuolosuhteet jne.

Kasvuun verrattuna mäntypuun hakkuissa on jääty tavoitetason alapuolelle, kuusen ja koivun osalta on oltu lähellä tavoitetasoa. Ohjelmakaudella kasvatushakkuupinta-alat ovat olleet pääsääntöisesti nousussa. Uudistushakkuissa oltiin ohjelmakauden alkupuolella suunnitteen tavoitetasossa, mutta lop- pukaudesta alenevalla uralla.

Energiapuun hakkuumäärät ovat lisääntyvien käyt- töpaikkojen, uusiutuvan energian käyttöä tukevan energiapolitiikan ja eri energialähteiden hintakehi- tyksen takia olleet selvästi lisääntymässä. Ener- giakäyttöön ohjautuu enenemässä määrin myös pieniläpimittaista ainespuuta.

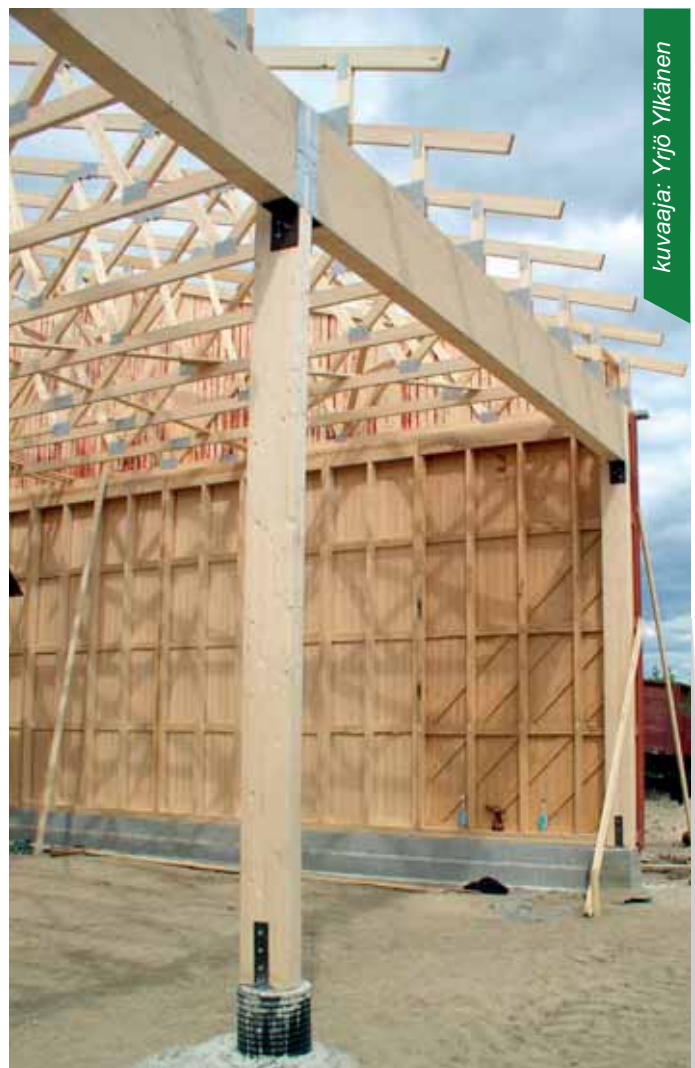
Metsien rakenne mahdollistaa männyn uudistus- ja harvennushakkuiden lisäämisen. Metsien metsän- hoidollisen tilan parantaminen vaatii kiireellisten ensiharvennusrästien purkamista. Hankalat kor- juuolosuhteet edellyttävät alempiasteisen tiestön kunnossapitoon panostamista. Metsätalouden kannattavuuden parantaminen edellyttää mm. sitä, että metsänomistajat tuntevat metsiensä tarjoamat mahdollisuudet.

Metsäenergian käyttö on kasvavalla uralla. Haluk- kuutta metsäenergian käyttöön ilmenee sekä isoilla energialaitoksilla että pienkäyttäjillä. Haasteisiin

vastaaminen vaatii runsaasti erilaisia toimenpiteitä sekä teknologian kehittämisessä että neuvontatyös- sä. Lisääntyvä metsäenergian hankinta vaatii myös vesistö- ja ravinnetalousvaikutusten tarkempaa huomioimista.

Maankäytön suunnittelu / kaavoitus on paikoitellen uhka metsätalouden harjoittamista ajatellen. Met- sätalouden toimijoita on tarpeen kouluttaa kaavoit- tusasioissa ja yhteistyötä kaavoittajien kanssa on tarpeen lisätä.

Puurakentamisella ja puutuoteteollisuudella on metsäkeskusalueella vankka asema. Teollisuus on merkittävästi keskittynyt maakuntakeskuksen ulkopuolisiin kuntiin, minkä vuoksi toimialalla on tärkeä merkitys maaseudun työllisyyden turvaajana ja vahvistajana. Puutalorakentaminen (talot, ovet, ikkunat...) edustavat korkeatasoista osaamista alueella.

kuvaaja: Yrjö Ylkänen

■ Puurakentaminen on maaseudulla luonnollinen raken- tamistapa.

Tavoite	Toimenpiteet
1. Hakkuukertymätavoitteeksi asetamme suurimman kestävän hakkuumäärän 4,71 milj. m³	- Metsämaan alasta käsittelemme uudistushakkuilla 1% vuodessa - Lisäämme harvennushakkuita metsänhoidon tarpeiden mukaan ja puramme kiireelliset ensiharvennusrästit - Huolehdimme alempiasteisen tiestön riittävästä kunnosta - Lisäämme ja monipuolistamme metsänomistajien henkilökohtaista neuvontaa siten, että metsänomistajat ovat tietoisia metsiensä tarjoamista mahdollisuuksista - Kasvatamme metsätalouden nettotuottoa tavoitteena 105 €/ha - Metsien hyödyntämisessä otamme huomioon luonnon monimuotoisuuden ja vesiensuojelunäkökohdat sekä METSO-ohjelman tavoitteet - Toteutamme ensiharvennusten ja hankintahakkuiden edistämiseksi laaditun toimenpideohjelman
<i>Toteutusvastuu:</i>	<i>kaikki metsäalan toimijat, maakunnan liitot (tiet)</i>
2. Lisäämme metsäenergian käyttöä 1 milj. m³:iin vuoteen 2015 mennessä	- Toteutamme metsäenergian käyttöä lisäävää hanketoimintaa - Tehostamme alan kehittämis- ja tutkimustoimintaa - Vahvistamme neuvontapalvelua ja avustamme laitosten suunnittelutyö - Lisäämme energia-alan toimijoiden yhteistyötä - Hankimme uusia metsäenergian käyttökohteita - Perustamme energiapuuterminaaleja alueelle - Kehitämme energiapuun korjuumenetelmiä - Edistämme hajautettua energiantuotantoa metsähakkeella - Luomme bioenergia-asiantuntijaverkoston alueelle - Huomioimme metsäenergian käytön aiheuttamat vesistövaikutukset (kantojen nosto) ja vaikutukset ravinnetalouteen - Aktivoimme metsänomistajia nuoren metsän hoitotöihin ja tuotamme tällä tavalla energiapuuta alueen lämpö- ja voimalaitosten tarpeisiin
<i>Toteutusvastuu:</i>	<i>kaikki metsä- ja energia-alan toimijat, Metla</i>
3. Parannamme maankäytön vuorovaikutusta	- Lisäämme kaavoittajien ja kuntapäättäjien tietoisuutta metsätaloudesta ja puurakentamisesta - Pyrimme yhteistyöhön kaavoitusasioissa tavoitteena metsätalouden harjoittamisen edellytysten turvaaminen - Maankäyttöä suunniteltaessa otamme huomioon valtakunnalliset ja alueelliset ohjelmat - Järjestämme metsätalouden toimijoille koulutusta kaavoitusasioissa - Kaavoituksen yhteydessä huomioimme myös luontoarvot
<i>Toteutusvastuu:</i>	<i>metsäkeskus, metsänomistajien liitot, maakunnan liitot, ELY-keskus, kunnat</i>

STRATEGISET KEHITTÄMISHANKEAIHIOT :

- Aines- ja energiapuun terminaalien perustaminen sekä rautateiden ainespuun ja metsä-energian lastauspaikkojen lisääminen
- CHP-tuotannon aluetaloudelliset vaikutukset
- Yksitysteiden nimeäminen
- Alueellinen puuvirtaselvitys
- Uusiutuvien luonnonvarojen käytön lisääminen
- Tilakohtaisten metsäsuunnitelmien kattavuuden lisääminen

**B. LISÄÄMME JA MONIPUOLISTAMME
ALUEEMME PUUN JA METSÄN KÄYTTÖÄ
HUOMIOIDEN ERITYISESTI PUUTUOTEALAN
YRITYSTOIMINNAN JA PUURAKENTAMISEN**

Puutuoteteollisuudella on metsäkeskusalueella merkittävä asema. Teollisuus on suurelta osin keskittynyt maakuntakeskusten ulkopuolelle, minkä vuoksi toimialalla on tärkeä asema maaseudun työllisyyden turvaajana ja vahvistajana. Puurakentaminen (talot, ovet, ikkunat, vapaa-ajan rakennukset...) ovat merkittävä työllistäjä ja aluetaloudellisen arvon lisääjä.

Puurakentaminen ja puutuotteet edustavat kestävää luonnonvarojen käyttöä ja sitovat hiiltä pitkäaikaisesti. Puun ominaisuudet tekevät siitä energia- ja kustannustehokkaan rakennusmateriaalin. Puutuotteet, joissa puun rakenteita on kemiallisesti tai fysikaalisesti muokattu tai joissa puuta on yhdistetty muihin materiaaleihin, laajentavat puun käyttökohteita.

Metsäkeskusalueella puutuotealalla on runsaasti pk-yrityksiä, joilla ei ole riittävästi resursseja satsata tuotekehitykseen, markkinointiin, liiketoimintaosamiseen. Tämän tyypisiä yrityksiä tulisi pystyä tukemaan kilpailukyvyyn ja tuottavuuden lisäämiseksi. Kestävän kehityksen periaatteisiin sopii hyvin se, että teollisuus perustuu alueella kasvatetun puun hyödyntämiseen.

Metsä laajana kokonaisuutena tarjoaa myös runsaasti uusia ansaintamahdollisuuksia. Näihin haasteisiin tulee ennakkoluulottomasti tarttua. Edellisen metsäohjelman laadinnan yhteydessä alueelle laa-

dittiin korkeatasoinen luontoyrittäjyyden toimintaohjelma. Ohjelma tarvitsee päivitystä ja toimeenpanon resurssointia.

Ekosysteempipalvelut tarkoittavat ihmisen luonnosta saamia hyötyjä. Ne jaetaan tuotanto-, säätely-, kulttuuri-, ylläpito- eli tukipalveluihin. Ansaintamahdollisuuksien monipuolistamisena ekosysteempipalvelut tulevat jatkossa tarjoamaan uusia keinoja.

EKOSYSTEEMPALVELUT

ovat ihmisen luonnosta saamia hyötyjä. Monet ekosysteempipalveluista ovat ihmiselle ja muille eliöille elintärkeitä. Monimuotoisuus on ekosysteempipalveluiden perusta, koska se auttaa luontoa sopeutumaan ja uusiutumaan. Ekosysteempipalvelut jaetaan tuotanto-, säätely-, kulttuuri- ja ylläpito- eli tukipalveluihin. Tuotantopalveluita ovat esim. puu sekä marjat ja sienet, säätelypalveluita ovat esim. hiilen sidonta ja maaperän tuottokyvyn ylläpito, kulttuuripalveluita ovat esim. maisema sekä ulkoilu ja virkistys, ja tukipalveluita ovat esim. yhteyttäminen ja ravinteiden kierto. Tukipalvelut muodostavat pohjan muille ekosysteempipalveluille.

Tarkistutetut rakentamismääräykset tuovat aivan uudet mahdollisuudet puurakentamisen merkittävään lisäämiseen. On tarpeen laatia alueellinen puurakentamishjelma ja määritellä sille selkeät tavoitteet. Puurakentamisen koordinoituksi edistämiseksi tarvitaan puurakentamisen asiamies.

Puurakentamisen esikuvana tulee toimia julkinen sektori. Julkiset puurakennukset, puukerrostalot, puiset teollisuuskiteistöt ovat avainasemassa hiiltä sitovan puurakentamisen lisäämiseen.

Metsäkeskusalueella on runsaasti puun sahaustoimintaa. Useilla sahoilla ongelmana on jatkojalostuksen määrä. Jatkojalostuksen lisääminen tulee olla tavoitteena; sillä on mahdollisuus saada lisää kannattavuutta sahaustoimintaan.

Pieniläpimittaiselle puulle tulisi kehittää lisää käyttökohteita puutuoteteollisuudessa. Erikoispuiden ohjattu kasvatusta ja laatuun tuotanto tarvitsevat lisäpanostuksia.

Tavoite	Toimenpiteet
1. Lisäämme merkittävästi hiiltä sitovaa puurakentamista	- Käynnistämme alueellisen puurakentamisohjelman ja määrittelemme puurakentamisen kasvutavoitteet - Perustamme puurakentamisen asiamiehen tehtävän - Käynnistämme julkisten rakennusten, kerrostalojen ja teollisuuskiinteistöjen puurakentamishankkeita - Tiedotamme puun käytön positiivisista ilmastovaikutuksista - Vaikutamme alueen koulutukseen puurakentamisen edistämiseksi - Kehitämme puumuovikomposiitin tuotantoa ja käyttöä rakennusmateriaalina
Toteutusvastuu:	<i>puurakentamisen asiamies, kunnat, maakunnan liitot, alan yritykset, puurakentamisen asiantuntijat ja kouluttajat, metsäkeskus, metsänomistajien liitot</i>
2. Nostamme puun jalostusarvoa	- Panostamme sahatavaran jatkojalostamisen lisäämiseen metsäkeskusalueella - Kehitämme pieniläpimittaisen puun käyttöä puutuoteteollisuudessa - Kannustamme erikoispuiden kasvatukseen ja laatu puun tuotantoon
Toteutusvastuu:	<i>alueen pk-sahat, metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset, puutuotealan kehittäjät ja tutkimuslaitokset</i>
3. Kehitämme puutuotealan yrityksiä ja niiden toimintaympäristöä	- Kehitämme yritys kohtaista kilpailukykyä, tuottavuutta ja liiketoimintaosaamista - Edistämme vientiä ja kansainvälistymistä - Huolehdimme osaavan työvoiman saatavuudesta - Rakennamme metsäkeskusalueesta metsään ja puuhun perustuvan uusiutuvien luonnonvarojen käytön mallialueen - Hyödynnämme kasvuyritysten osaamista puutuotealan yritysten kehittämisessä
Toteutusvastuu:	<i>ELY-keskus, viennin edistämisorganisaatiot, alan yritykset, kouluttajat, kaikki alueen metsäalan toimijat</i>
4. Luomme uusia ansaitsemismahdollisuuksia	- Päivitämme ja toimeenpanemme luontoyrittäjyyden toimintaohjelman - Kehitämme ekosysteemipalveluita - Lisäämme metsäpalveluyrittäjyyttä - Edistämme puualan yritysten verkottumista ja yhteistyötä
Toteutusvastuu:	<i>Ruralia-instituutti, ELY-keskus, luonnontuotealan yritykset ja luontomatkailuyrittäjät, metsäalan toimijat</i>

STRATEGISET KEHITTÄMISHANKEAIHIOT:

- Puurakentamishjelma
- Puurakentamisen asiamies
- Puutuotealan kehittäminen
- Ekosysteempipalvelut
- Luontoyrittäjyys
- Pk-sahat liiketoimintaselvitys
- Metsään liittyvien tuotteiden kaupallistaminen
- Aluetaloudelliset laskelmat puuraaka-aineen hyödyntämisestä alueella
- Puun ainesosien tarkempi hyödyntäminen

C. PARANNAMME ALUEEMME METSIEN METSÄNHOIDOLLISTA TILAA

Metsänhoitotöiden työläjettäiset toteutustarpeet ja ohjelmakaudelle asetetut tavoitteet käyvät ilmi kapaleesta 8.2.2. Tärkeimmistä tavoitteista on lisäksi esitetty sanallinen kuvaus ja toimenpide-esitykset.

Keskeinen ongelma alueen metsien hoidossa on taimikonhoidon, erityisesti varhaisoidon alhainen toteutusaste. Varhaisoidon kokonaistarpeeksi on arvioitu n. 10 000 ha/v. Sitä on tehty vain alle kolmannes tarpeesta. Arviointia vaikeuttaa se, etteivät metsänomistajien omatoimiset varhaishoitotyöt läheskään aina tilastoidu. Metsien yleiskuva kuitenkin kertoo sen, että rästejä on runsaasti.

Taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen määrät ovat kiitettävästi nousseet edellisen ohjelmakauden viimeisten vuosien aikana. Määrissä uhkaa tulla notkahdus, jos metsänhoitotöiden rahoitusta valtiovalan toimesta leikataan. Taimikonhoidon ja nuoren metsän kunnostuksen ongelmana on ollut töiden laatu, johon uudella ohjelmakaudella on kiinnitettävä erityistä huomiota.

Metsän uudistamisen tarve on arvioitu n. 13 000 hehtaariksi. Kuluneella ohjelmakaudella tavoitteeseen ei päästy. Metsänviljelyn positiivisen kehityksenä on pidettävä sitä, että kuusen istutusala ohitti männyn kylvöalan. Uudistamisketjua tulee nopeuttaa ja entistä enemmän siirtämään jalostetun siemen- ja taimiaineiston käyttöön.

Hakkuumahdollisuuksien keskittyessä aiempaa enemmän turvemaille on kunnostusojituksen tason säilyttäminen tärkeää. Kannattavuuden parantamiseksi on syytä kehittää ojitettujen puuntuotantoon soveltuvien turvemaiden kokonaisvaltaista käsittelyä sekä luoda uusia toimintatapoja ojitusaluiden hakkuiden ja hoidon edistämiseksi. Tuhkalannoituksessa on sekä lannoitteessa että levitysmenetelmissä tapahtunut edistymistä, joka tarjoaa mahdollisuuden lannoitusalan kasvattamiseen.

Turvemilla toimittaessa erityistä huomiota on syytä kiinnittää luontokysymyksiin. Vesiensuojelu, uhanalaiset suotyypit, metsänkasvatuskelvottomat ojitusalueet, luonnontilaisten soitten rajaaminen ojitustoiminnan ulkopuolelle ovat asioita, jotka tulee huomioida toiminnassa.

Alueellisen metsäohjelman toimeenpanossa tärkeää on säilyttää ja lisätä metsänomistajien kiinnostusta oman metsäomaisuutensa hoidossa ja hyödyntämisessä. Metsänomistajille suunnattavia neuvonta- ja koulutuspalveluita on kehitettävä ja monipuolistettava. Naismetsänomistajat on kokemuksen perusteella todella aktiivista ja tiedonhailuista asiakaskuntaa, joiden odotukset tulee täyttää heille suunnatuilla omilla tilaisuuksilla.

Osaavan työvoiman saatavuus on metsäalalla haasteellinen tehtävä, jonka hoitaminen on kaikkien alan toimijoiden yhteinen asia. Metsäalan imagossa on parantamisen varaa ja se työ on aloitettava jo lapsista ja nuorista. Metsäalan koulutuspaikkojen säilymisestä alueella on kannettava huolta ja aikuiskoulutukseen tulee panostaa entistä enemmän. Metsäpalveluyrittäjyyden lisääminen on vaillinaisesti käytetty mahdollisuus.

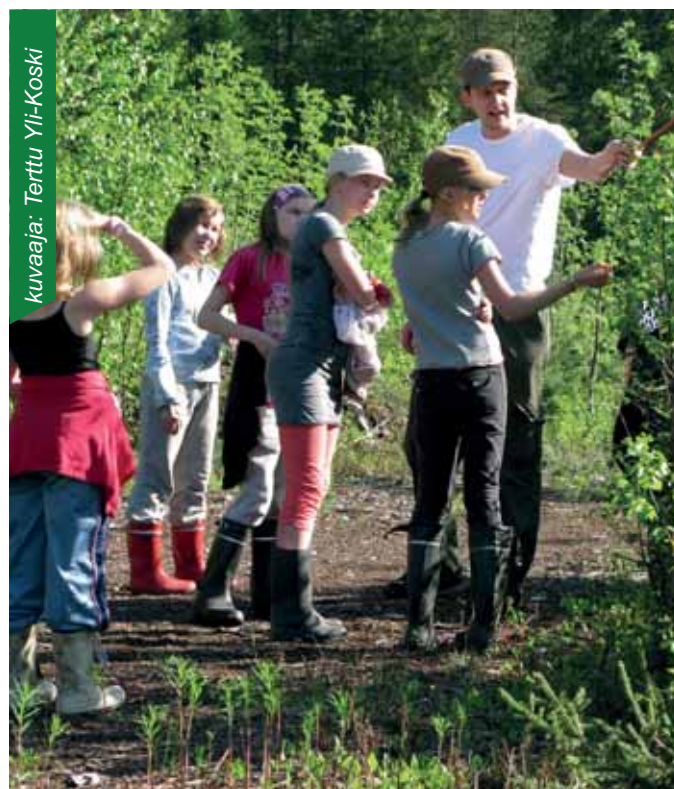
Metsät sitovat ja varastoivat hiilidioksidia ja ovat merkittävä hiilinielu. Metsien kyky toimia hiilinieluna varmistetaan pitkäjänteisesti niiden hyvällä ja oikea-aikaisella hoidolla ja metsien uudistamisella. Metsänhoitomenetelmien monipuolistaminen, monipuolisten sekametsien suosiminen, hakkuumenetelmien kehittäminen ja metsänjalostustoimintaan panostaminen tuhojen torjumiseksi ja kasvitautien kestävyuden lisäämiseksi ovat käyttökelpoisia toimintamalleja hiilitaseongelman ratkaisussa.

Tavoite	Toimenpiteet
1. Nostamme hyvien taimikoiden osuuden 80%:iin	- Lisäämme taimikon varhaishoitoa 5 000 ha:iin - Lisäämme taimikonhoitoa ja nuoren metsän kunnostusta 23 000 ha:iin - Lisäämme taimikonhoidon ja uudistamisen koneellistamista - Nopeutamme metsänuudistusketjua ja käytämme jalostettua siemen- / taimiaineistoa - Panostamme kasvupaikalle parhaiten sopivan muokkausmenetelmän valintaan - Tehostamme metsänhoitotöiden omavalvontaa - Parannamme metsänhoitotöiden laatua
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat</i>
2. Huolehdimme suometsien kasvukunnosta	- Teemme kunnostusojitusta 12 000 ha/v - Korostamme suometsien kokonaisvaltaista käsittelyä - Lisäämme turvemaiden lannoitusta ja erityisesti tuhkalannoitusta vesiensuojelukysymykset huomioiden - Kehitämme uusia toimintatapoja ojitusalueiden hakkuiden ja hoidon edistämiseksi - Huolehdimme käytännön toteuttajien monipuolisesta osaamisesta - Pidättäydymme luonnontilaisten soiden uudisojituksista sekä epäonnistuneiden ojitusalueiden kunnostusojituksista
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan käytännön toimijat, metla</i>
3. Kannustamme metsänomistajia omatoimisuuteen hoitotöiden tekemisessä / teettämisessä	- Annamme metsänomistajille henkilökohtaista neuvontaa ajantasaista metsävaratietoa hyödyntäen - Kehitämme ja otamme käyttöön sähköisiä ja sosiaalista mediaa hyödyntäviä neuvontapalveluita - Koulutamme metsänomistajia omatoimisuuteen ja aktivoimme heitä kiinnostumaan metsäomaisuutensa hoidosta - Järjestämme naismetsänomistajille omia koulutus- ja neuvontatilaisuuksia
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat</i>

Tavoite	Toimenpiteet
4. Varmistamme osaavan työvoiman saatavuuden	- Vaikutamme metsurien ja koneenkuljettajien koulutuksen säilymiseen alueella - Panostamme metsäalan aikuiskoulutukseen - Lisäämme metsäpalveluyrittäjyyttä - Huolehdimme lasten ja nuorten metsätietoisuuden lisäämisestä - Toteutamme Metsä Puhuu- kampanjan - Satsaamme metsäalan imagon parantamiseen
Toteutusvastuu:	<i>alan kouluttajat, Suomen metsäyhdistys, 4H, metsäkeskus</i>
5. Pyrimme tavoitteellisesti ilmastonmuutoksen hillitsemiseen hiilinielutavoitteena -2,2 milj. CO² tonnia	- Käytämme metsiämme kestävän käytön pohjalta - Ylläpidämme metsien kasvukuntoa ja terveyttä - Kehitämme ja monipuolistamme metsänkäsittelymenetelmiä (puulajivalinta, uudistaminen, erityishakkuut) - Käytämme metsänjalostuksen tarjoamia mahdollisuuksia tuhojen torjunnassa ja kestävydessä - Suosimme monipuolisia sekametsiä
Toteutusvastuu:	<i>metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset, metla, ELY-keskus</i>

STRATEGISET KEHITTÄMISHANKEAIHIOT:

- Metsänhoitotöiden koneellistaminen
- Metsänhoitotöiden omavalvonta
- Suometsien kokonaisvaltainen käsittely
- Lasten ja nuorten metsävalistus
- Naismetsänomistajien palvelut
- Uudet palvelukonseptit metsänomistajille

kuvaaja: Terttu Yli-Koski

■ Koululaisten metsäpäivä.

D. HYÖDYNÄMME JA KEHITÄMME ALUEEMME, TOIMIALAN JA METSÄNOMISTAJIEN OSAAMISTA TUTKIMUKSEN, TUOTEKEHITYKSEN, KOULUTUKSEN JA NEUVONNAN KEINAIN KOROSTAEN LASTEN JA NUORTEN METSÄOSAAMISEN LISÄÄMISTÄ

Metsäalan kansainvälisesti korkeatasoisen osaamisen ylläpitämien ja alan yritysten menestyminen edellyttävät korkealaatuiselle ja pitkäjänteiselle perustutkimukselle pohjautuvaa soveltavaa tutkimusta ja kehitystoimintaa. Metsäkeskusalueella vaikuttavat lähinnä Metsäntutkimuslaitoksen Kannuksen ja Parkanon yksiköt. Niiden vaikutus alueen erityispiirteet huomioonottavaan tutkimus- ja kehitystyöhön on merkittävä. Yksiköiden tulevaisuus tulee turvata toimijoiden yhteistyönä. Metsäntutkimuksen tuottamat käytännön tulokset viedään käytännön toimintaan ja uusia käytännön kenttää palvelevia tutkimusaiheita kehitellään ja niihin osallistutaan tarpeen mukaan.

Metsäalan tulevaisuuden varmistamiseksi tarvitsemme jatkuvasti alalle hakeutuvia ihmisiä. Alan tulevaisuus alkaa lapsista ja nuorista. Alan markkinomiseksi tarvitaan toimijoiden laajaa yhteistyötä erilaisten lapsille ja nuorille suunnattujen tapahtumien ja kampanjoiden toimeenpanossa. Alueen opettajakunta on tärkeässä roolissa metsäalan

nuorisotyössä. Opettajien metsäosaamisen tasosta tulee pitää huolta ja tukea heidän toimintaansa niin materiaalin tuotannossa kuin opetustyössä.

Metsäalan nykyiset koulutusmäärät eivät ole tasapainossa työelämän tarpeiden kanssa. Etenkin metsureita, metsäkoneen ja puutavara-auton kuljettajia sekä bioenergia- ja puualan ammattilaisia valmistuu tarpeeseen nähden liian vähän. Alueen metsäalan toimijoiden tulee tukea alan oppilaitosten opetustyötä sekä olla laaja-alaisessa yhteistyössä niiden kanssa. Mahdollisimman monipuolisen ja kattavan metsäalan koulutuksen turvaaminen koituu alueen vahvuudeksi.

Metsänomistajakunnan rakenteen muutos tuo uusia tarpeita metsänomistajien neuvontaan liittyen. Tarvitaan uusia ja monipuolisempia, vaikuttavimpia neuvontatapoja. Verkko- ja sähköiset palvelut lisääntyvät ja sosiaalisen median merkitys kasvaa. Näihin haasteisiin pitää pystyä vastaamaan. Perinteiset metsänomistajille suunnatut tapahtumat ovat tulevaisuudessakin tarpeellisia. Niissä pääsee kohtaamaan metsänomistajan kasvotusten.

Metsänomistajien neuvonnan tulee kuulua olennaisena osana kaikkien alueen metsätoimijoiden toimintaan.

Tavoite	Toimenpiteet
1. Vahvistamme alan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoimintaa	- Varmistamme kaikkien alan toimijoiden yhteistyöllä METLAN Länsi-Suomen yksiköiden (Kannus, Parkano) sekä metsäkeskusalueen yliopistojen ja korkeakoulujen toiminnan alueella - Teemme esityksiä metsäntutkimuksen tutkimusaiheiksi alueen ja käytännön tarpeita ajatellen - Tiedotamme aktiivisesti uusista alaa koskevista tutkimuksista ja viemme ne käytäntöön - Osallistumme uuden teknologian kehittämiseen ja käyttöönottoon sekä yhteisiin tutkimus- ja kehittämishankkeisiin
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat</i>

Tavoite	Toimenpiteet
2. Lisäämme lasten ja nuorten metsäosaamista	- Järjestämme toimijoiden yhteistyössä koulujen metsäpäiviä ja –tapahtumia sekä lapsille suunnattuja metsällisiä kampanjoita - Tuotamme ja hankimme materiaalia lasten ja nuorten metsäopetuksen tueksi - Huolehdimme opettajien metsäosaamisen tasosta - Tuemme 4H-järjestöä lasten ja nuorten metsävalistustyössä - Toteutamme Metsä Puhuu –kampanjaa ja avustamme Suomen Metsäyhdistystä sen kouluyhteistyössä
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat, Suomen metsäyhdistys, 4H, koulut</i>
3. Varmistamme alueen metsäopetuksen säilymisen	- Kehitämme metsäalan 2. asteen koulutuksen, lukioiden ja ammatillisen koulutuksen yhteistyömallia - Turvaamme tasokkaan ja opiskelijoille helposti saavutettavissa olevan koulutusverkoston - Vaikutamme metsäalan amk-opetuksen säilymiseen alueella - Teemme yhteistyötä alueen ja alan oppilaitosten kanssa ja tuemme niiden opetustyötä - Kehitämme metsäalan aikuiskoulutusta erityisesti metsänomistajan lähtökohdista
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat, alan oppilaitokset, maakunnan liitot</i>
4. Tehostamme yhteistyössä metsänomistajille annettavaa neuvontaa	- Kehitämme metsänomistajille tarkoitettuja verkko- ja sähköisiä palveluja - Järjestämme yhteistyössä ja erikseen metsänomistajien metsäpäiviä ja muita metsätapahtumia alue- ja kuntatasolla - Lisäämme neuvonnan vaikuttavuutta käyttäen hyväksi ajantasaista metsävaratietoa - Parannamme metsänomistajien tietoisuutta metsiensä tarjoamista erilaisista mahdollisuuksista
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat</i>

STRATEGISET KEHITTÄMISHANKEAIHIOT:

- Metsänomistajien aktivointi metsänhoidon investointeihin
- Metsänomistajille suunnattavat palvelut ja kehittämistoimet
- Neuvonnan vaikuttavuus
- Lasten ja nuorten metsävalistus
- Metsäalan alueellinen koulutus

E. EDISTÄMME ALUEEMME METSÄLUONNON MONIMUOTOISUUTTA, VESIENSUOJELUA JA VIRKISTYSKÄYTTÖÄ KAIKISSA METSÄTALouden TOIMENPITEISSÄ

Metsäluonnon ekologista monimuotoisuutta säilytetään suojelualueiden lisäksi myös talousmetsissä. Metsälain mukaiset erityisen tärkeät elinympäristöt sekä metsäsertifiointin ja metsänhoitosuosituksen mukaiset muut arvokkaat elinympäristöt säästetään. Arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämisen kautta voidaan turvata myös niillä esiintyvien uhanalaisten lajien elinmahdollisuudet.

Alueellisen metsäohjelman yhteydessä on laadittu yhteistyössä METSO toteuttamisohjelma, joka on tämän ohjelman liitteenä. METSON keinoihin kuuluvat suojelualueverkoston täydentäminen ja suojelualueiden ennallistaminen sekä luonnonhoito ja monimuotoisuuden ylläpito talousmetsissä. Ohjelman tavoitteet ja rahoitustarpeet selviävät liitetaulukoista.

METSO-ohjelma on rakennettu metsänomistajien vapaaehtoisen suojeluhallun varaan, jonka elementtejä ovat vapaa-ehtoisuus, määräaikaisuus ja riittävä korvaus. METSO on herättänyt suurta kiinnostusta metsänomistajien keskuudessa ja jatkossakin on pidettävä huolta siitä, että ohjelman keskeiset elementit toteutuvat ja valtiolta takaa riittävät resurssit ohjelman toteuttamiselle.

Vesien suojelun merkitys erityisesti vähäjärvisellä Pohjanmaalla korostuu. Puhtaat pinta- ja pohjavedet tulevat kansalaisten keskuudessa yhä arvokkaimmiksi. Metsätalouden tulee ottaa oma vastuunsa vesien laadun parantamisessa. Luonnonhoitohanketoiminta sopii hyvin myös vesien suojelun edistämiseen. Vesiensuojelutoimenpiteet tulee tarvittaessa olla käytössä kaikkien metsätaloustoimenpiteiden yhteydessä. Vaikuttavuuden lisäämiseksi vesiensuojelussa tulee lähtökohtana olla vesistökohtainen ongelmien ratkaisutapa, eli valuma-alueetarkastelu.

Eräs tehokas tapa hoitaa vesien suojelua on rakentaa kosteikkoja. Kosteikot on mahdollista rakentaa monikäyttöperiaatteella, jolloin ne mahdollistava monimuotoisuuden lisäämisen, virkistyskäytön ja riistan elinolosuhteiden parantamisen. Asia suunnit-

telmalliseksi toteuttamiseksi tulee laatia alueellinen kosteikko-ohjelma.

Kaiken kaikkiaan vesiensuojeluasioissa on kyse motivaatiosta ja osaamisesta. Toimijoiden osaamista ja motivaatiota tulee lisätä ja ylläpitää koulutuksen ja yhteistyön keinoin.

Happamat sulfaattimaat ovat ongelmallisia osalla metsäkeskusalueita. Suuri osa niistä keskittyy nimenaan Etelä-, Keski- ja Pohjois-Pohjanmaan sekä Pohjanmaan maakuntien alueelle. Haitallisia vaikutuksia maista aiheutuu happamoitumisen käynnistyessä, kun sulfidipitoiset maakerrokset joutuvat pohjaveden pinnan yläpuolelle.

Happamien maiden suunnitelmallinen kartoitus on tärkeää, sillä se luo edellytykset haittojen vähentämistoimenpiteiden kohdentamiselle vaikeimmille ongelma-alueille. Maa- ja metsätalousministeriö on yhdessä ympäristöministeriön kanssa julkaissut strategian happamien sulfaattimaiden aiheuttamien haittojen vähentämiseksi. Julkaisussa esitetty toimenpiteet otetaan alueella käyttöön.

Lajisto- ja luototyypin säilyminen ja uhanalaisuus ovat nousseet luontokeskustelun keskiöön. Kyse on suurelta osin tunnistamisesta ja tietoisuudesta. On syytä panostaa sekä metsänomistajien että metsäalan toimijoiden lajisto- ja luototyyppiosaamisen lisäämiseen.

Metsien monikäyttö: metsästys, marjastus, sienestys, ulkoilu ja muu maastoliikunta, tulee ottaa huomioon metsänkäsittelyssä siten, että puuntuotanto on tasapainossa metsien muiden käyttömuotojen kanssa. Kansalaisten liikkuminen luonnossa ja sieltä voimaantumisen hakeminen on jatkuvassa nousussa. Tutkimuksissa on todettu myönteisiä terveysvaikutuksia metsässä liikkumisen ansiosta. Metsäkeskusalueella on syytä valmistautua jalkautamaan Terveystta metsästä- tutkimushankkeessa saatuja tuloksia.

Edellistä ohjelmakautta varten laadittiin korkeatasoinen luontoyrittäjyyden toimintaohjelma. Ohjelman toimeenpanon resurssointi jäi kuitenkin menneellä ohjelmakaudella suhteellisen vaatimattomaksi. Ohjelma on syytä päivittää ja toimeenpanoon panostaa selkeästi aiempaa enemmän.

Kansallispuistot ovat muodostuneet tärkeiksi vapaa-ajanviettopaikoiksi. Alueella olevat kansallispuistot ovat selkeässä vajaakäytössä niiden tarjoamiin luontoelämyksiin verrattaessa. Suurin syy lienee puutteellinen palveluvarustus. Kansallispuistojen kehittämisohjelmat tulee saada käytännön toimiksi.

Luontopolkuja ja -reitistöjä on suunniteltu ja tehty useiden kuntien alueella. Varustetuilla reitistöillä on voidaan tehokkaasti lisätä ihmisten liikkumista luonnossa ja toisaalta säästää herkkiä alueita kulumiselta. Osa reitistöjä ja luontopolkuja on selkeästi kunnostamisen tarpeessa. Tärkeää on suunnitella reitistöjä siten, että ne jatkuvat myös suojelualueiden ulkopuolelle.

Metsäalueilla olevat muinaismuistot on suojattu muinaismuistolain perusteella. Niiden hävittämien

on kielletty. Valitettavasti aina silloin tällöin tulee ilmi tapauksia, joissa lakia on rikottu. On luotava aukoton paikkatietojärjestelmä, josta muinaismuistolain mukaiset kohteet löytyvät. Maastossa varsinkaan talviaikaan niitä on mahdottomuus luotettavasti havaita.

Metsänkäsittelyn, riistanhoidon ja metsästyksen tavoitteet eivät aina kohtaa. Riista kuuluu olennaisena osana metsäluontoomme. Metsä- ja riistaväen tulee yhteistyössä löytää keinot, joilla näkemykset ja toiminta yhteen sovitetaan. Hirvikannassa tulee päästä tasolle, jossa ei aiheuteta merkittävää haittaa metsätaloudelle. Toisaalta metsätaloudessa tulee kantaa erityistä huolta metsäkanalintujen elinolosuhteista.

kuvaaja: Matti Seppälä

Purot ja niiden lähiympäristöt ilmentävät Etelä- ja Keski-Pohjanmaan muusta luonnosta poikkeavaa rehevyyttä.

Tavoite	Toimenpiteet
1. Toteutamme alueellisen Metson toteuttamisohjelman Toteutusvastuu:	- Metson toteuttamisohjelma on tämän alueellisen metsäohjelman liitteenä <i>kaikki metsäalan toimijat, ELY-keskus</i>
2. Turvaamme metsätalouden osalta pinta- ja pohjavesien hyvän laadun ja ekologisen tilan Toteutusvastuu:	- Suuntaamme luonnonhoitohanketoimintaa vesiensuojelun edistämiseen - Toteutamme vesiensuojelutoimenpiteitä tarvittaessa metsätaloustoimenpiteitten yhteydessä huomioiden erityisesti pienvedet - Kohotamme vesiensuojelun laatua suunnittelemalla ja toteuttamalla vesiensuojelua valuma-aluekohtaisesti - Laadimme alueellisen kosteikko-ohjelman virkistyskäyttö ja riista huomioiden - Huolehdimme toimijoiden osaamisesta vesiensuojeluasioissa - Osallistumme vesipuitedirektiivin täytäntöönpanoon <i>kaikki metsäalan toimijat, riistakeskus, ELY-keskus</i>
3. Parannamme metsien saavutettavuutta voimaantumisen lähteenä Toteutusvastuu:	- Suunnittelemme ja jalkautamme Terveystä metsästä-hankkeessa saatuja tuloksia (mm. voimapolkuja toteuttamalla) - Edistämme metsien virkistyskäyttöä ja luontomatkailua luontoyrittäjyyden toimintaohjelmaa toteuttamalla - Vaikutamme alueen kansallispuistojen kehittämiseen ja niiden palveluvarustuksen lisäämiseen - Suunnittelemme ja toteutamme luontopolkuja ja -reitistöjä myös suojelualueiden ulkopuolella sekä parannamme vanhoja laajana toimijayhteistyönä - Osallistumme vanhojen suojelualueiden laadun parantamiseen virkistyskäytön näkökohdista - Suuntaamme luonnonhoito- ja ennallistamishankkeita erityisesti suojelualueiden läheisyyteen - Toteutamme maisemanhoidon suunnittelu- ja toteuttamishankkeita - Säilytämme muinaismuistot metsätaloustoimenpiteissä <i>kaikki metsäalan käytännön toimijat, metla, metsähallitus, Ruralia-instituutti, ELY-keskus, museovirasto, luontomatkailuyrittäjät</i>

Tavoite	Toimenpiteet
4. Panostamme lajisto- ja luontotyyppien säilymiseen	- Lisäämme metsänomistajien tietoisuutta lajisto- ja luontotyypeistä monipuolisen neuvonnan keinoin - Koulutamme metsäalan toimijoita lajisto-, luonto- ja suotyyppien tunnistamiseen ja säilyttämiseen - Kannustamme metsänomistajia METSO:n luontotyyppien ja muiden arvokkaiden elinympäristöjen vapaaehtoiseen suojeluun - Panostamme lajisto- ja luontotyyppien huomioonottamiseen kaikissa metsätalouden toimenpiteissä ja erityisesti metsäsuunnittelun yhteydessä
Toteutusvastuu:	<i>ELY-keskus, kaikki metsäalan toimijat</i>
5. Kehitämme metsätalouden, riistanhoidon sekä metsästyksen yhteensovittamista	- Pidämme kiinteää yhteyttä Suomen riistakeskuksen Pohjanmaan alueeseen, riistanhoitoyhdistyksiin ja osallistumme alueellisen riistaneuvoston toimintaan - Säilytämme riistan elinympäristöt, erityistä huolta kannetaan metsäkanalintujen elinolosuhteista - Luomme uusia elinympäristöjä mm. kosteikkoja rakentamalla - Saavutamme hirvikannassa tason, josta ei ole merkittävää haittaa metsätalouden harjoittamiselle
Toteutusvastuu:	<i>metsäkeskus, riistakeskus, metsänhoitoyhdistykset</i>
6. Vähennämme happamien sulfaattimaiden aiheuttamia haittoja	- Osallistumme tarvittaessa happamien sulfaattimaiden kartoitukseen ja paikkatietoaineiston kokoamiseen - Happamien sulfaattimaiden alueella käytämme tehostetusti ojituksen vesiensuojelutoimenpiteitä (lietekuopat, kaivukatkot, laskeutusaltaat, pintavalutuskentät, pohjapadot, kosteikot, ojien syvyys)
Toteutusvastuu:	<i>ELY-keskus, metsäkeskus, metsänhoitoyhdistykset</i>

STRATEGISET KEHITTÄMISHANKEAIHIOT:

- Kosteikko-ohjelma
- Valuma-aluekohtainen vesiensuojelu
- Laji- ja luontotyyppien suojelu
- Metson metsänomistajalähtöinen toteuttaminen

F. KEHITÄMME ALUEEMME METSÄTILOJEN TILUSRAKENNETTA JA OMISTUSTAPOJA SEKÄ EDISTÄMME METSÄTILOJEN SUKUPOLVENVAIHDOKSIA

Metsäkeskusalueen eräs keskeinen ongelma on metsänomistus rakenne. Tilat ovat pieniä ja omistajat ikääntyneitä, paljon perikuntia / kuolinpesiä, josta johtuen metsien hyödyntäminen ei ole riittävän houkuttelevaa tai päätöksenteko on hankalaa. Metsien ongelmallinen tilusrakenne ns. sarkajako vaikeuttaa metsätalouden harjoittamista ja vähentää kannattavuutta. Kuluneella ohjelmakaudella

saavutettiin hyviä tuloksia yhteismetsähankkeen avulla. Tuloksellista toimintaa on syytä jatkaa ja yhteismetsäasioiden lisäksi on syytä panostaa tilusrakenteen parantamiseen, kuolinpesien purkamiseen, sukupolvenvaihdosneuvontaan ja metsätalakauppaan.

STRATEGISET KEHITTÄMISHANKEAIHIOT:

- Yhteismetsän perustaminen
- Tilakoon kasvattaminen
- SPV-neuvonta

Tavoite	Toimenpiteet
1. Kaksinkertaistamme yhteismetsiemme pinta-alan ohjelmakaudella	- Lisäämme tietoisuutta yhteismetsäomistuksesta alueella - Aktivoimme olemassa olevia yhteismetsiä laajentumiseen - Haemme yhteismetsäosakkaiksi erityisesti etämetsänomistajia - Panostamme vahvasti yhteismetsäasian etenemisestä tiedottamiseen
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat, maanmittauslaitos, alueen yhteismetsät</i>
2. Kasvatamme keskimääräistä tilakokoa 5% ohjelmakaudella	- Tiedotamme ja neuvomme sukupolvenvaihdosvaihtoehtoista - Edistämme ja toteutamme tilusrakenteen parantamistoimenpiteitä maanmittauslaitoksen kanssa - Avustamme metsänomistajia tilojen myyntiin liittyen sekä lisätilojen hankinnassa kaupallisten toimijoiden avulla - Kannustamme kuolinpesien purkamiseen
Toteutusvastuu:	<i>kaikki metsäalan toimijat, maanmittauslaitos, kiinteistönvälittäjät</i>
3. Edistämme metsätilojen sukupolvenvaihdoksia	- Luomme alueellisen spv-neuvojaverkoston ja koulutamme sen spv-asiantuntijoiksi - Tiedotamme ajallaan tehdyn sukupolvenvaihdoksen hyödyistä - Aktivoimme perikuntia metsäomaisuutensa hyödyntämiseen
Toteutusvastuu:	<i>spv-asiantuntijaverkosto, metsäkeskus, metsänomistajien liitot, metsänhoitoyhdistykset</i>

6. Rahoitustarve ja resurssien kohdentaminen

Alueellisen metsäohjelman toimenpiteitä rahoitetaan sekä julkisesti että yksityisesti.

Merkittävin rahoituslähde on Kestävän metsätalouden rahoitustuki (Kemera) sekä jatkossa myös Pienpuun energiatuki (Petu).

Metsäohjelman metsien hoito- ja perusparannustavoitteiden tarvitsema rahoitus luvun 8.2.2. avaintulosmittariston mukaan.

EU-KEHITTÄMISHANKKEET:

AMO-ohjelmakauden alussa 2012 Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueella on menossa useita metsäsektoriin liittyviä EU-rahoitteisia kehittämishankkeita.

Hankkeiden rahoitus tulee pääsääntöisesti Maa-seuturahastosta. Rahoitusraami tällä EU-ohjelmakaudella on metsähankkeiden osalta n. 1 300 000 Euroa. Lisäksi paria kehittämishanketta Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla rahoitetaan Euroopan sosiaalirahastosta (ESR-rahoitus). Raami on suuruudeltaan n. 200 000 Euroa. Puurakentamisasiamiehen työpanokseen on haettu Etelä-Pohjanmaan liitolta osarahoitusta Maakunnan kehittämisrahasta, suuruudeltaan n. 30 000 €/v.

Metsien hoito ja metsänparannus	Rahoitustarve (Kemera, Petu) €/v
Metsänviljely	500 000
Taimikonhoito	1 700 000
Nuoren metsän kunnostus	4 000 000
Kunnostusojitus	2 800 000
Terveyslannoitus	320 000
Kasvatuslannoitus	0
Juurikäävän torjunta	270 000
Metsätien perusparannus	1 700 000
Metsätien rakentaminen	450 000
Kulutus	80 000
yhteensä	11 910 000

Metson toimeenpano	Rahoitustarve €/v
Ympäristöhallinnon maanosto	2 250 000
Yksityismaiden luonnonsuojelualueet	1 200 000
Ympäristöhallinnon määräaikaiset sopimukset*	*
Metsätalouden ympäristötuki	1 500 000
Luonnonhoitohankkeet	300 000
(* määräaikaisten suojelusopimusten rahoitus sisältyy yksityismaiden ls-alueiden lukuun)	

7. Ohjelmayhteistyö

Alueellisen metsäohjelman viitekehyksenä toimii joulukuussa 2010 hyväksytty kansallinen metsäohjelma (KMO) 2015. KMO 2015 toteaa: KMO 2015:n toimeenpanossa keskeinen merkitys valtakunnan tason toimenpiteiden rinnalla on alueella tehtävillä toimenpiteillä. Alueelliset erityispiirteet otetaan huomioon alueellisissa metsäohjelmissa.

Alueohjelmatyössä on tärkeää myös yhteistyö muita alueellisia ohjelmia laativien organisaatioiden, kuten maakuntien liittojen, ELY-keskusten sekä kaavoituksesta vastaavien tahojen kanssa. Näitä näkemyksiä on ohjelman laadinnassa pyritty noudattamaan.

Ohjelman laadinnan aikana valmistui kansallinen suostrategiaohjelma. Ohjelman linjaukset on soveltuvin osin otettu huomioon. Ohjelmaan on kirjattu mm. pidättäytyminen luonnontilaisten soitten uudisjoituksista sekä epäonnistuneiden ojitusalueiden kunnostusjoituksista.

Elinkeino-, liikenne- ja ympäristökeskuksen (ELY) kautta alueelle on mahdollista saada kehittämissankerahoitusta osittaisen EU-rahoituksen kautta. Maakuntien liitot myös osaltaan osarahoittavat elinkeinojen kehittämishankkeita. Tässä toiminnassa alueemme ja toimialamme on aktiivisesti mukana. Maakunnan liiton ja ELY-keskuksen kanssa toimitaan kiinteässä yhteistyössä.

Metsäkeskusalueen maakuntien maakuntasuunnitelmat ja maakuntaohjelmat omalta osaltaan sisältävät myös metsäsektoria koskevia linjauksia ja toimenpiteitä. Niitä on alueellisen metsäohjelman laatimisprosessissa hyödynnetty. Alueellisessa metsäneuvostossa on myös edustus kaikista metsäkeskusalueen maakunnallisista liitoista. Maakunnan

liittojen vastuulla olevien ohjelmien ja suunnitelmien tarkistamis- ja toteuttamistyöhön on osallistuttu ja osallistutaan aktiivisesti. Maakunnan suunnitteluun kuuluvat maakuntaohjelma, maakuntasuunnitelma, maakuntakaava ja toteuttamissuunnitelma (totsu).

Alueelliseen metsäohjelmaan kuuluu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman METSON mukaiset tavoitteet. Metsäohjelman liitteeksi on laadittu kyseinen toimintaohjelma. Ohjelma on laadittu hyvässä yhteistyössä ympäristöväen kanssa. METSON toteuttamisohjelma on tämän alueellisen metsäohjelman liitteenä.

kuvaaja: Minna Vierula

■ Metsäammattilaisten yhteistyökyky on alueen vahvuus.

8. Ohjelman vaikutukset

8.1. Arvioinnin periaatteet

Valtioneuvoston asetus metsien kestävästä hoidosta ja käytöstä (1234/2010) edellyttää, että metsätalouden alueelliseen tavoiteohjelmaan sisällytetään metsätalouden työllisyysvaikutukset sekä arvio ohjelman toteutumisen taloudellisista ja ympäristövaikutuksista sekä muista vaikutuksista (2§).

Ohjelmatyö käynnistettiin Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäneuvoston (2007-2009) käymällä evästyskeskustelulla syyskuussa 2009. Seuraava alueellinen metsäneuvosto (2010-2013) puolestaan kävi evästyskeskustelun ensimmäisessä kokouksessaan huhtikuussa 2010.

Ohjelman laatimistyöhön pyydettiin sidosryhmiltä esitykset ohjelmatyöryhmän jäseniksi. Ohjelmaryhmän ensimmäisen kokoontumisen yhteydessä käytiin keskustelu toimintaympäristön muutostekijöistä sekä kuultiin ohjelmatyöryhmän jäsenten odotukset ohjelmaan.

Uuden ohjelman pohjaksi tehtiin perusteellinen ja monipuolinen nykytila-analyysi. Ohjelmaryhmäläiset vastasivat swot-analyysia varten tehtyyn webropol-kyselyyn. Suurelle yleisölle tehtiin asiakaskysely marraskuun 2010 alueellisen metsänomistajapäivän sekä helmikuun 2011 Sarka-messujen yhteydessä.

Joulukuussa 2010 ilmestyneessä Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen asiakaslehdessä tarjottiin myös mahdollisuus suurelle yleisölle mielipiteittensä esittämiseen alueellisen metsäohjelman painotuksista. Tammikuussa 2011 tehtiin puuta jalostavien yritysten edustajien haastatteluja ohjelmatyön pohjaksi.

Ohjelmatyöryhmä määritteli ohjelmalle arvot ja vision sekä strategiset painopisteet tärkeysjärjestykseen pisteyttäen. Ohjelmatyöryhmän esitysten pohjalta alueellinen metsäneuvosto vahvisti ohjelman toimintaympäristöanalyysin, vision, arvot ja strategiset linjaukset sekä teki metsäkeskuksen johtokunnalle esityksen ohjelman toimintalinjasta.

Toimintalinja vahvistettiin johtokunnassa maaliskuun lopussa 2011. Edellä olevien valmistelujen jälkeen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueelliselle metsäohjelmalle 2012-2015 määriteltiin tavoitteet, toimenpiteet, toteutusvastuutahot sekä strategiset kehittämishankeaihiot. Ohjelmaryhmässä, alueellisessa metsäneuvostossa sekä metsäkeskuksen johtokunnassa on koko ohjelman laatimisprosessin aikana arvioitu myös tehtyjen linjauksien mahdollisia vaikutuksia

Ohjelman keskeinen sisältö saatettiin alueen maakunnallisten liittojen käsittelyyn marraskuussa 2011. Ohjelmatyön laatimista ja toteuttamista tukemaan saatiin rahoitus Etelä-Pohjanmaan ELY-keskukselta Metsään perustuvien arvoketjujen uudistumisen ennakointi Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla-hankkeelle. Hankkeen toimesta järjestettiin kaksi innovaatioverstaata marraskuussa 2011, joissa arvioitiin

erityisesti puurakentamisen sekä metsäenergian arvoketjujen vaikutuksia.

Valitun toimintalinjan mukaiset alueelliset talous-, arvonlisäys- ja työllisyysvaikutukset on laskettu Metsäntutkimuslaitoksen panos-tuotostaulukoihin perustuen. Tarkastelujakso on 2008-2015.

Toinen osa vaikutusten arviointia on jokaisen alueellisen metsäohjelman tavoitteen vaikutus taloudellisesta, ekologisesta ja sosiaalisesta näkökulmasta. Tavoitteiden vaikutusten arviointi on tehty sanallisesti ja vaikutusten suuntaa ilmaisevasti.

Maa- ja metsätalousministeriön ohjekirjeen 24.2.2010 määriteltiin ohjelman vaikutuksia kuvaavat vaikuttavuusmittarit. Ne ovat otsikoittain: Metsätalouden kannattavuus (hakkuut ja puuvarojen käyttö sekä metsien hoito ja perusparannus), metsien ilmasto- ja energiahyödyt, metsien monikäyttö, virkistys ja kulttuuri, metsien monimuotoisuus ja ympäristöhyödyt, yritystoiminta ja työllisyys, osaaminen ja innovaatiot.

8.2. Taloudelliset vaikutukset

8.2.1 PANOS - TUOTOS- LASKELMA

Metsäntutkimuslaitoksen panos-tuotostaululla lasketut tulokset aikavälillä 2008-2015. Laskennan lähtötietoina on käytetty suurinta kestävää hakkuumahdollisuutta 4,71 milj. m³/v ja polttopuuta 500 000 m³/v, metsähakkeen määräksi on arvioitu 400 000 m³/v. Laskelmassa on otettu huomioon Kaskisen sellutehtaan ja Teuvan sahan toimintojen lakkaaminen v. 2009. Laskelmassa on käytetty jakoa, jossa metsätalous on omana osionaan ja puutuoteteollisuus, huonekaluteollisuus sekä massa- ja paperiteollisuus yhteenlaskettuna omanaan.

Eri tutkimuksissa on ennustettu metsäteollisuuden tuotannon vähenevän Suomessa. Pessimistisimmät ennusteet eivät kuitenkaan ole toteutuneet.

TILANNE VUONNA 2008

Tuotanto, milj. €:

- metsäteollisuus	722
- metsätalous	282

Arvonlisäys, milj. €:

- metsäteollisuus	205
- metsätalous	200

Työlliset:

- metsäteollisuus	4 534
- metsätalous	1247

Välillinen työllisyys sektorin ulkopuolella:

- metsäteollisuus	3 314
- metsätalous	281

METSÄTEOLLISUUDEN MUUTOKSET 2008 - 2015

- metsäteollisuuden työllisyys	-535
- välillinen työllisyys sektorin ulkopuolella	-434

METSÄTALOUDEN MUUTOKSET 2008 - 2015

Tuotanto, milj. €:

- omalla toimialalla	104 (+37,0 %)
- metsäsektorin ulkopuolella	17

Arvonlisäys, milj. €:

- välittömästi ja välillisesti	81
--------------------------------	----

Työlliset:

- omalla toimialalla	175
- metsäsektorin ulkopuolella	60

Vuonna 2010 sahatavaraa tuotettiin 3,1 prosenttia vuotta 2008 vähemmän, massassa ja paperissa vastaava luku oli 3,5 prosenttia. Laskelmassa on oletettu varovasti, että vuonna 2015 tuotanto on suunnilleen samalla tasolla kuin 2008. Työllisyyden väheneminen metsäteollisuudessa on arvioitu

johtuvan työn tuottavuuden noususta ja suljettujen laitosten ja koneiden vaikutuksista.

Kestävät hakkuumahdollisuudet ovat alueella viimeisen valtakunnan metsien inventoinnin mukaan selvästi kasvaneet ja energiapuun korjuumäärät lisääntyneet. Myös tuottavuuden lisäys vaikuttaa siten, että metsätalouden osalla kaikki kehitysluvut tarkastelun aikavälillä ovat positiivisia.

Metsätalouden nettotulojen kasvattaminen tavoitelukuun 105 €/ha edellyttää metsien mahdollisimman kestävästä täysimääräistä hyödyntämistä uudet ansaintamahdollisuudet huomioiden. Uusien palomääräysten mahdollistama puurakentamisen suunnitelmallinen lisääminen sekä puuta jalostavan teollisuuden kehittäminen luovat mahdollisuuksia myös puusta maksukykyyn paranemiseen.

8.2.2 VAIKUTTAVUUS- JA AVAINTULOSMITTARIT

Etelä- Keski-Pohjanmaan vaikuttavuusmittarit tavoitelukuineen ovat seuraavassa taulukossa:

ALUEELLISEN METSÄOHJELMAN VAIKUTTAVUUS- JA AVAINTULOSMITTARIT 2012-2015

Metsätalouden kannattavuus

Hakkuut ja puuvarojen käyttö

Hakkuupinta-alat hakkuutavoittain (ha)*

Kasvatushakkuut	45 500
ensiharvennus	21 000
muu harvennus	22 000
ylispuiden poisto	2 500
Uudistushakkuut	13 500
avohakkuut	12 500
luontaisen uudistamisen hakkuut	1 000
Muut hakkuut	ei tavoitetta
Hakkuut yhteensä	59 000

Ainespuun hakkuukertymä, kiintokuutiometriä (m³/v)*

Mäntytukki	1 200 000
Kuusitukki	750 000
Lehtipuutukki	50 000
Mäntykuitupuu	1 560 000
Kuusikuitupuu	550 000
Lehtikuitupuu	600 000
Polttopuu	sisältyy edellisiin
Yhteensä	4 710 000

Alueellisen metsävaratiedon kattavuus (%)	73
---	----

Yksityismetsätalouden liiketulos (€/ha)*	105
--	-----

Yksityismetsien keskikoko, ha/tila*	30
-------------------------------------	----

Metsien hoito ja metsänparannus

kaikki
metsän-
omistajat
yhteensä

Metsänviljely (ha/v)	12 000
Taimikonhoito (ha/v)	15 500
Nuoren metsän kunnostus (ha/v)	7 500
Kunnostusojitus (ha/v)	12 000
Terveyslannoitus (ha/v)	2 500
Kasvatuslannoitus (ha/v)	2 500
Juurikäävän torjunta (ha/v)	3 300
Metsätien perusparannus (km/v)	210
Metsätien rakentaminen (km/v)	60
Kulotus (ha/v)	200
Piennarteiden rakentaminen (km/v)	170

Hyvien ja tyydyttävien taimikoiden osuus (%)*	85
Hyvien ja tyydyttävien nmk-metsien osuus (%)*	80

Metsien ilmasto- ja energiahyödyt

Hiilinielu, milj. tn. CO ² –ekv.*	2,2
--	-----

Metsähakkeen käyttö, kiintokuutiometriä (k-m ³ /v)*	860 000
---	---------

Metsien monikäyttö, virkistys ja kulttuuri

Kansallispuistojen ja retkeilyalueiden kävijämäärä (hlöä/v)*	50 000
--	--------

Monikäyttö- ja virkistysalueet	Monikäyttö- alueiden määrä lisääntyy
--------------------------------	---

Metsien monimuotoisuus ja ympäristöhyödyt**METSO:n toimeenpano, tiedot toteuttamis-ohjelmasta**

Ympäristöhallinnon maanosto, (ha/v)	450
--	-----

Yksityismaiden luonnonsuojelualueet (ha/v)	300
---	-----

Ympäristöhallinnon määräaikaisten sopimukset (ha/v)	X
--	---

Metsätalouden ympäristötuki (ha/v)	750
---------------------------------------	-----

Luonnonhoitohankkeet, kpl, v	15
------------------------------	----

Ennallistaminen (ha/v)	250
------------------------	-----

Lahopuut (m ³ /ha)*	3
--------------------------------	---

Arvokkaiden elinympäristöjen säilyminen (%)*	100
---	-----

Vesiensuojelun laatu puunkorjuussa erinomainen tai hyvä (%)*	95
--	----

Vesiensuojelun laatu maanmuokkauksessa erinomainen tai hyvä (%)*	95
--	----

Yritystoiminta ja työllisyys

Metsäsektorin työllisyys (htv)*, josta naisten osuus %*	7 000
--	-------

Puuta jalostavien yritysten tuotannon bruttoarvo (milj. €/v)*	1 000
--	-------

Osaaminen ja innovaatiot

Metsänomistajien koulutus ja neuvonta, hlö/v	20 000
---	--------

Lasten ja nuorten osallistuminen metsätapahtumiin, hlöä/v	3 000
--	-------

Osaavan työvoiman saatavuus*	Työvoimaa saatavissa tarvittava määrä
------------------------------	--

kuvaaja: Terttu Väikkilä

■ Energiapuun korjuuta.

8.3. Sosiaaliset vaikutukset

Kansallisessa metsäohjelmassa todetaan, että metsätalouden ja -teollisuuden kilpailukyvyn kannalta tuottavuuden nostaminen on välttämätöntä. Metsätaloudessa hakkuiden lisääntyminen ja painottuminen nykyistä enemmän kuitupuuhun ja turvemaille sekä metsänhoitotöiden ja energiapuun korjuun lisääntyminen merkitsevät metsäsektorin työllisten määrän lisääntymistä. Linjaus sopii erinomaisen hyvin alueemme olosuhteisiin.

Tällä perusteella sosiaalisten vaikutusten tarkastelu nostaa metsätalouden työllisyyden tärkeimmäksi yksittäiseksi vaikutuskohteeksi. Korkealla tasolla pysyvä metsien hyödyntämisaste on metsätalouden työllisyyden kannalta ensiarvoista. Alueellisen metsäohjelman toimenpiteillä on mahdollista luoda työtä ja toimeliaisuutta erityisesti maaseudulle, jonne muuten on vaikeaa luoda työpaikkoja ja yrittäjyyttä.

Lisääntyvän aines- ja energiapuun korjuun ja kuljetuksen, metsänhoito- ja perusparannustöiden sekä energian tuotannon tarjoamat työtilaisuudet kohdentuvat metsävaltaisille haja-asutusalueille. Alemman asteisen tieverkon ylläpitämisen mahdollisuudet paranevat metsätalouden lisääntyvän toimeliaisuuden myötä. Energia- ja ainespuuterminaalit sekä lastauspaikat puolestaan lisäävät nykyisen rautatieverkoston säilymisen mahdollisuuksia.

Erityisesti puurakentamisen sekä puutuoteteollisuuden edistäminen tarjoaa merkittävästi uusia mahdollisuuksia sekä kotimaan markkinoilla että ulkomaan viennissä. Puun energiakäyttö etenee vauhdilla ja tuo uusia sekä metsänomistajille että energian tuottajille.

Luonnontuoteala, luontoyrittäjyys sekä ekosysteemipalvelut mahdollistavat vaihtoehtoisia tapoja hyödyntää metsiä ja metsämaisemaa. Uusien metsien hyödyntämistapojen ennakoluuloton tarkastelu saattaa tuottaa metsänomistajille monipuolisia vaihtoehtoja metsäomaisuutensa taloudelliseen käyttöön ja suurelle yleisölle virkistäytymisen ja voimaantumisen mahdollisuuksien lisääntymistä.

Metsäsektorin yhteisenä haasteena on alan veto-voimaisuuden ylläpitäminen ja lisääminen. Alalle hakeutuvien nuorten määrä ja laatu ratkaisee mm. alueen metsäalan koulutuksen tulevaisuuden. Alueen ja alan yhteisenä haasteena on pidettävä alan imagon nostamista ja nuorten metsätietoisuuden lisäämistä.

Metsävalistus on aloitettava jo lapsista. Toimijoiden laajana yhteistyönä on pyrittävä kansantajuiseen metsävalistuksen jakamiseen jo päiväkotij- ja peruskouluikäluokille. Yhteistyö lasten ja nuorten kanssa työtä tekevien tahojen kanssa sekä erityisesti kouluyhteistyö ovat avainasemassa metsävalistuksen lisäämisessä.

Kansalliseen sekä alueemme metsäohjelmaan sisältyvillä toimenpiteillä on mahdollista sovittaa yhteen metsien talouskäytön, suojelun ja virkistyskäytön lisääntyvät tarpeet sekä kulttuuriset erityispiirteet huomioiden erityisesti muinaismuistolain mukaiset kohteet. Metsien suojeluun ja monimuotoisuuden turvaamiseen tähtäävät toimenpiteet toteutetaan maanomistajalähtöisesti pääosin vapaaehtoisin keinoin.

8.4. Ympäristövaikutukset

Tämän Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman liitteeksi on laadittu laajana toimijoiden yhteistyönä alueellinen METSO-toteuttamisohjelma. Ohjelman läpileikkaavana teemana on metsäluonnon monimuotoisuuden huomioiminen kaikissa metsätalouden toimenpiteissä. METSO:n keinoihin kuuluvat suojelualueverkoston täydentäminen, suojelualueiden ennallistaminen sekä luonnonhoito ja monimuotoisuuden ylläpito talousmetsissä.

METSO-ohjelma on rakennettu metsänomistajien vapaaehtoisen suojeluhalan varaan, jonka elementtejä ovat vapaa-ehtoisuus, määräaikaisuus ja riittävä korvaus. METSO on herättänyt suurta kiinnostusta metsänomistajien keskuudessa ja jatkossakin on pidettävä huolta siitä, että ohjelman

keskeiset elementit toteutuvat ja valtiovalta takaa riittävät resurssit ohjelman toteuttamiselle.

Vähävesistöisellä Pohjanmaalla vesien suojelun merkitys korostuu. Puhtaat vedet tulevat jatkossa entistä merkittävämpään asemaan. Metsäsektorin tulee omalta osaltaan kantaa vastuunsa kaikkien metsätalouden toimenpiteiden yhteydessä myös vesien suojelukysymyksissä.

Alueemme olosuhteissa, turvemailla lisääntyvät hakkuutavoitteet ja sitä myötä metsien uudistaminen, kunnostusojitus ja lannoitus kasvattavat vesistöjen ravinteiden kuormitusriskiä. Haitallisten vaikutusten vähentämiseksi ohjelmaan sisältyy useita toimenpiteitä ja hankkeita, joilla metsätalouden vesistökuormitusta pyritään vähentämään. Luonnonhoitohankkeet ovat kustannustehokkuus / vaikuttavuustarkastelussa ykkösasemassa.

Osittain alueemme erityisongelmana ovat happamat sulfaattimaat. Joutuessaan pohjavesipinnan yläpuolelle, tällaisilla alueilla käynnistää happamoituminen. Alueellisen metsäalan toimijoiden on tärkeää olla mukana haittojen vähentämistoimenpiteiden suunnittelussa ja toteutuksessa.

Lajiston ja luototyyppien säilymien on viime aikoina ollut lisääntyvän huolestumisen aiheena. Alueellisessa metsäohjelmassa lähdetään siitä, että ensisijaisena päämääränä on lisätä sekä metsänomistajien että alan toimijoiden tietoisuutta neuvonnan keinoin.

Metsien ja maaperän hiilivaikutuksen arvioidaan ohjelmakaudella hieman vähenevän ohjelman tarkasteluajankohtaan nähden. Tavoitteena oleva hakkuiden lisääntyminen aiemman ohjelmakauden loppupuolen notkahduksesta merkitsee hiilinielun vaikutuksen vähenemistä. Suurella todennäköisyydellä hakkuut jäävät kuitenkin alueen puuston kasvua pienemmiksi, joten todellisuudessa metsämme toimivat hiilinieluinä. Mikäli metsien hoito- ja parannustavoitteet saavutetaan, metsien lisääntyvä kasvu lisää hiilensidontakykyä. Puuta käyttävän teollisuuden lisääntyminen omalta osaltaan parantaa hiilitasetta.

Metsänkäsittelyn, riistanhoidon ja metsästyksen tavoitteet ovat osittain ristiriitaisia. Alueellisen metsä-

ohjelman tavoitteeksi on asetettu hakea keinot, joilla näkemykset ja käytännön toimet yhteensovitetään. Hirvikkannan tiheys verrattuna hirvien aiheuttamiin metsätuhoihin on yhteisesti mietittävä ongelma toinen liittyy metsäkanalintujen elinympäristöihin metsätalouden toimenpiteisiin suhteuttaen.

8.5. Yhteenvedo aluevaikutuksista

Alueellisen metsäohjelman ensimmäiseksi tavoitteeksi on asetettu suurin kestävä hakkuumäärä, lähes 5 milj. m³ vuodessa ja toiseksi tavoitteeksi metsäenergian käytön lisääminen 1 milj. m³:iin/v. Nämä tavoitteet ovat keskeisiä alueen metsäalan kehittymisen kannalta.

Mikäli tavoitteet saavutetaan metsätalouden tuotanto kasvaa metsäntutkimuslaitoksen arvion mukaan yli 100 milj.euroa ja vielä toimialan ulkopuolella 17 milj. €; arvonlisäys olisi välittömästi ja välillisesti 81 milj. €. Vastaavasti työllisyysvaikutukset ovat toimeilaisuuden lisääntymisen myötä metsätaloudessa positiiviset sekä omalla toimialalla (+175 henkilötyövuotta) että metsäsektorin ulkopuolella (+60 htv).

Metsäteollisuuden puolella kehitysennuste on päinvastainen. Vuoteen 2008 verrattuna, tilanne ohjelmakauden lopussa olisi metsäteollisuudessa sekä välillisessä työllisyydessä lähes 1000 htv vähemmän. Syynä kehitykseen on metlan arvion mukaan laitosten ja koneiden sulkeminen sekä toisaalta työn tuottavuuden nousu.

Kaiken kaikkiaan, korkealla tasolla pysyvä metsien hyödyntämisaste lisää metsätalouden työllisyyttä, tuottaa metsänomistajille parempaa nettotuottoa ja säteilee sitä kautta koko aluetalouteen. Ja aluekehityksen kannalta tarkasteltuna, suurelta osalta erityisesti maaseudulle.

Lisääntyvät hakkuut vaikuttavat toisaalta alueen hiilitaseeseen negatiivisesti, mutta metsänhoidollisen tilan kohenemisen kautta tuleva lisääntyvä kasvu puolestaan sitoo lisää hiiltä. Tavoitteena oleva lisääntyvä puurakentaminen ja puutuoteteollisuuden

kehittyminen omalta osaltaan parantaa hiilitasetta. Alueen metsien oletetaan todellisuudessa olevan selkeä hiilinielu.

Suurimman kestävän hakkuumäärän saavuttaminen sekä metsäenergian käytön merkittävä lisääntyminen antavat mahdollisuuksia myös muihin aluetaloudellisiin vaikutuksiin. Alempiasteisen tieverkon ylläpito mahdollistuu paremmin, jos sillä on merkittävää taloudellista merkitystä myös metsätalouden kuljetuksille. Samaten rautatieverkon kehittämistä edesauttaa mikäli metsäohjelmassa esitetyt toimenpiteet mm. aine- ja energiapuutermiinaaleista sekä puutavaran lastauspaikoista toteutuvat.

Puutuoteteollisuus ja puurakentaminen ovat tämän metsäohjelman eräs keskeinen osio. Alueellamme on jo ennestään vahvaa puutalo- sekä puutuotete-

ollisuutta. Toimialan vahvistamien ja kehittäminen on varsin luonnollinen kehittämiskohde, jossa on mahdollisuus saavuttaa nopeastikin tuloksia. Puun jatkojalostukseen satsaaminen lisää myös puusta maksukykyä, joka parantaa myös metsänomistajien nettotuottotavoitteen saavuttamista.

Luonnon monimuotoisuuden säilyttäminen ja parantaminen on vahvasti tässä alueellisessa metsäohjelmassa mukana. Ohjelmassa esitetään runsaasti toimenpiteitä, joilla asiaa edistetään, virkistyskäyttö- ja ulkoilumahdollisuuksia lisätään, vesien tilaa parannetaan jne. Ekosysteemipalvelujen kehittäminen tarjoaa myös aivan uusia mahdollisuuksia hyödyntää luontoa ja metsiä ylipäänsä. Luontomatkat, luonnontuoteala, luontoyrittäjyys, metsästysmatkailu ovat alueellamme vajaasti hyödynnetty sektori.

kuvaaja: Terttu Väikkilä

Metsästä saadaan muutakin kuin puuta.

8.6. Tavoitteiden asettamat vaikutukset

Taulukossa on tarkasteltu alueellisen metsäohjelman aiheuttamia mahdollisia taloudellisia, ekologisia ja sosiaalisia vaikutuksia sanallisesti ja vaikutuksen suuntaa arvioimalla.

Tavoitteet	Vaikutuksen suunta		Laajuus, kesto, todennäköisyys	
	1. taloudellinen		1. taloudellinen	
	2. ekologinen		2. ekologinen	
	3. sosiaalinen		3. sosiaalinen	
Hakkuukertymätavoite suurin kestävä hakkuumäärä 4,71 milj. m ³	1. +		1. Kantorahatulot korkealla	
	2. -		2. Hakkupinta-ala kasvaa	
	3. +		3. Työllisyysvaikutus paranee	
Metsäenergian käyttöä lisätään 1 milj. m ³ :iin vuoteen 2015 mennessä	1. ++		1. Puun käyttö lisääntyy	
	2. ++		2. Fossiilista korvataan uusiutuvalla	
	3. ++		3. Työllisyys paranee	
Maankäytön suunnittelun ja metsä- talouden vuorovaikutus paranee	1. +		1. Metsätalouden harjoittamisen edellytykset turvataan	
	2. +		2. Luontoarvot huomioidaan	
	3. +		3. Viihtyisyys lisääntyy	
Hiiltä sitovaa puurakentamista lisätään	1. +++		1. Puun jalostusarvo nousee	
	2. +++		2. Hiilen sidonta	
	3. +		3. Asumisviihtyisyys paranee	
Puun jalostusarvoa nostetaan	1. +++		1. Lisää tuloja aluetalouteen	
	2. ++		2. Vähemmän puun käyttöä	
	3. +		3. Uusia työmahdollisuuksia	
Puutuotealan yrityksiä ja niiden toimintaympäristöä kehitetään	1. ++		1. Liikevaihto kasvaa	
	2. -		2. Puun käyttö lisääntyy	
	3. +		3. Työpaikat lisääntyvät	
Luodaan uusia ansainta mahdollisuuksia	1. 1. ++		1. Metsien hyödyntäminen monipuolistuu	
	2. +		2. Ekosysteemipalvelut	
	3. +		3. Työmahdollisuudet lisääntyvät	

Tavoitteet	Vaikutuksen suunta	Laajuus, kesto, todennäköisyys
	1. taloudellinen	1. taloudellinen
	2. ekologinen	2. ekologinen
	3. sosiaalinen	3. sosiaalinen
Hyvien taimikoiden osuus 80%:iin	1. +++ 2. - 3. +	1. Metsien tila paranee 2. Monimuotoisuus vähenee 3. Työmahdollisuuksia lisää
Suometsien kasvukunnosta huolehditaan	1. ++ 2. - 3. -	1. Turvataan puuntuotannon tulevaisuutta alueella 2. Vesistövaikutukset 3. Vesistövaikutukset
Metsänomistajien omatoimisuuteen kannustaminen	1. + 2. - 3. +	1. Kiinnostus metsäomaisuuteen 2. Osaamattomuus riski 3. Virkistäytyminen
Osaavan työvoiman saatavuuden varmistaminen	1. ++ 2. + 3. ++	1. Alan töiden turvaaminen 2. Monipuolinen koulutus myös luontoa ajatellen 3. Työpaikkatarjonta
Ilmastonmuutoksen hillitseminen	1. +++ 2. +++ 3. ++	1. Puulle lisääntyvää käyttöä 2. Ilmaston muutos 3. Elinympäristön terveys
Metsäalan tutkimus-, kehittämis- ja innovaatiotoiminnan vahvistaminen	1. ++ 2. + 3. +	1. Pysytään ajantasalla 2. Myös luontoarvot huomioidaan 3. Uusia avauksia
Lasten ja nuorten metsäosaamisen lisääminen	1. ++ 2. ++ 3. ++	1. Tulevaisuuden metsänomistajia 2. Myös luonnon tuntemus 3. Uusia elämyksiä
Alueen metsäopetuksen säilymisen varmistaminen	1. +++ 2. + 3. +	1. Oppilaat jäävät alueelle 2. Monipuolinen osaaminen 3. Työllistymismahdollisuus omalla alueella
Metsänomistajien neuvonnan tehostaminen	1. +++ 2. + 3. +	1. Kiinnostuksen lisääminen tehostaminen oman metsäomaisuuden hoitoon 2. Monipuolinen tietämys omasta metsästä 3. Hyödyntämismahdollisuudet tiedossa

Tavoitteet	Vaikutuksen suunta	Laajuus, kesto, todennäköisyys
	1. taloudellinen	1. taloudellinen
	2. ekologinen	2. ekologinen
	3. sosiaalinen	3. sosiaalinen
Alueellisen METSO toteuttamis-ohjelman toteuttaminen	1. ++ 2. +++ 3. +	1. Vapaaehtoisuus 2. Selkeä, tavoitteellinen suunnitelma 3. Lisää vaihtelevuutta metsäluontoon
Pinta- ja pohjavesien hyvän laadun ja ekologisen tilan turvaaminen	1. - 2. +++ 3. ++	1. Lisää rajoituksia 2. Vesistökuormitus vähenee 3. Vesistöjen käyttömahdollisuudet paranevat
Parannetaan metsien saavutettavuutta	1. + 2. ++ 3. ++	1. Ekosysteemipalvelut, luontoyrittäjyys 2. Luonto sille kuuluvaan arvoon ihmisten voimaantumisessa 3. Runsaasti mahdollisuuksia
Panostetaan lajisto- ja luontotyyppien säilymiseen	1. - 2. +++ 3. +	1. Metsien käytön rajoituksia 2. Monimuotoisuus säilyy 3. Lisää luontoelämyksiä
Kehitetään metsätalouden, riistanhoidon ja metsästyksen yhteensovittamista	1. + 2. ++ 3. +	1. Riistaeläinten aiheuttamat vahingot metsille vähenevät 2. Elinympäristöt paranevat 3. Metsästysmahdollisuudet paranevat
Happamien sulfaattimaiden aiheuttamia haittoja vähennetään	1. - 2. ++ 3. +	1. Vesiensuojelukustannus 2. Vesistöjen tila paranee 3. Viihtyvyys lisääntyy
Alueen yhteismetsien pinta-ala kaksinkertaistetaan	1. ++ 2. - 3. +	1. Metsätalous tehostuu 2. Hakkuut lisääntyvät 3. Työllisyysmahdollisuudet lisääntyvät
Tilakokoa kasvatetaan 5 %:lla	1. + 2. 0 3. 0	1. Kannattavuus paranee 2. Ei merkittävää vaikutusta 3. Ei merkittävää vaikutusta
Metsätilojen sukupolvenvaihdoksia edistetään	1. + 2. 0 3. +	1. Omistajakunta nuorenee 2. Ei merkittävää vaikutusta 3. Nuorille lisäansioita

9. Ohjelman toimeenpano ja seuranta

Alueellisen metsäohjelman laadintaa koskevan ase-
tuksen mukaan ohjelma on tarkistettava viimeistään
viiden vuoden kuluttua sen laatimisesta. Metsätalo-
uden alueellisen tavoiteohjelman laadintaprosessi
on jatkuvaa toimintaa. Alueellinen metsäneuvosto ja
Metsäkeskus Suomen Etelä- ja Keski-Pohjanmaan
alueyksikkö seuraavat vaikuttavuusmittarien kehi-
tystä vuosittain. Kuluneen vuoden osalta raportointi
tapahtuu seuraavan vuoden kesäkuun loppuun
mennessä. Tiedot julkaistaan alueyksikön internet-
sivuilla.

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsä-
ohjelman 2012-2015 toimeenpano aloitetaan heti
vuoden 2012 alusta. Alueellisen metsäneuvoston
yhtenä tärkeimpänä tehtävänä on seurata alu-
eellisen metsäohjelman toteutumista. Alueellinen
metsäneuvosto voi perustellusta syystä tehdä
esityksiä ohjelman tavoitteiden ja toimenpiteiden
muuttamisesta kesken ohjelmakauden.

Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellinen metsä-
neuvosto kokoontuu vuosittain alkuvuodesta saa-
maan raportin edellisen vuoden toteutumisesta ja
päättämään painopistealueet seuraavalle vuodelle.
Loppuvuodesta kokoontuva metsäneuvosto tar-
kentaa seuraavan vuoden tavoitteet ja hyväksyy
painopisteittaiset tavoiteohjelmat. Alueellisen met-
säohjelman toimeenpanoa tukee Metsään perustu-
vien arvoketjujen uudistumisen ennakoiti Etelä- ja
Keski-Pohjanmaalla -hanke.

Eri organisaatioiden ja toimijoiden roolit on mää-
ritelty ohjelman tavoitteiden toteuttamiseksi hy-
väksytyissä toimenpide-esityksissä. Säännöllinen
yhteydenpito metsien käyttöön liittyvien eri intressi-

ryhmien kanssa on tärkeää. Alueellisen metsä-
ohjelman toteutumisen edellytyksenä on kaikkien
toimijoiden tiivis ja luottamuksellinen yhteistyö,
jota säännöllisesti kokoontuva alueellinen metsä-
neuvosto tukee.

Tärkeintä ohjelman toteutumisen kannalta on saa-
da metsänomistajat säilyttämään metsätalouden
investointihalukkuutensa korkealla tasolla. Met-
sänomistajat tekevät pääsääntöisesti ne päätök-
set, jotka johtavat metsäohjelman toteutumiseen.
Metsätalouden toimijoiden rooli on avustaa, neuvoa
ja kouluttaa metsänomistajia heidän päätöksente-
konsa pohjaksi.

■ Yli 200 vuotta vanha mänty.

Liite 1. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman vuosittaiset hakkuutarpeet hakkuutavoittain ja kunnittain vuosina 2012-2015 yksityisluontoisissa metsissä

Kunta	Ylispuu- hakkuiden tarve, ha	Ensi- harvennusten tarve, ha	Muiden harvennusten tarve, ha	Kasvatus- hakkuiden tarve yhteensä, ha	Uudistus- hakkuiden tarve yhteensä, ha	Kaikkien hakkuiden tarve yhteensä, ha
Alajärvi	71	1073	1358	2502	651	3153
Alavus	105	720	1112	1937	691	2628
Evijärvi	49	299	459	807	197	1004
Ilmajoki	79	461	806	1346	438	1784
Isojoki	184	756	910	1850	502	2352
Isokyrö	76	351	333	760	203	963
Jalasjärvi	62	830	935	1827	765	2592
Karjajoki	73	158	232	463	148	611
Kauhajoki	165	1316	1601	3082	774	3856
Kauhava	118	1225	1356	2699	853	3552
Kuortane	44	455	453	952	435	1387
Kurikka	126	727	1238	2091	772	2863
Laihia	88	551	591	1230	269	1499
Lappajärvi	56	469	609	1134	157	1291
Lapua	89	779	752	1620	591	2211
Seinäjoki	230	1423	1455	3108	943	4051
Soini	20	688	783	1491	273	1764
Teuva	124	518	643	1285	461	1746
Töysä	37	267	322	626	291	917
Vimpeli	22	272	262	556	139	695
Vähäkyrö	26	123	129	278	138	416
Ähtäri	46	573	931	1550	347	1897
Etelä-Pohjanmaa	1891	14032	17273	33196	10039	43235
Halsua	19	642	333	994	115	1109
Kannus	45	769	436	1250	245	1495
Kaustinen	45	502	270	817	249	1066
Kokkola	180	1245	732	2157	772	2929
Lestijärvi	17	382	236	635	135	770
Perho	33	829	475	1337	244	1581
Toholampi	70	681	478	1229	501	1730
Veteli	50	619	467	1136	400	1536
Keski-Pohjanmaa	459	5668	3427	9554	2661	12215
Koko alue yhteensä	2350	19700	20700	42750	12700	55450

Liite 2. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellisen metsäohjelman
metsänhoitotarpeet vuosina 2012-2015 kunnittain

Kunta	Varhaisperkaustarve, ha	Taimikonhoitotarve, ha	Nuoren metsän kunnostustarve, ha
Alajärvi	262	490	384
Alavus	199	327	272
Evijärvi	122	186	108
Ilmajoki	192	207	152
Isojoki	165	300	258
Isokyrö	70	153	107
Jalasjärvi	247	229	270
Karjajoki	63	78	49
Kauhajoki	333	587	451
Kauhava	353	640	449
Kuortane	152	347	162
Kurikka	344	428	242
Laihia	137	268	177
Lappajärvi	121	230	167
Lapua	167	322	259
Seinäjoki	369	522	474
Soini	103	227	249
Teuva	236	250	171
Töysä	87	167	100
Vimpeli	71	174	100
Vähäkyrö	66	61	40
Ähtäri	213	264	208
Etelä-Pohjanmaa	4075	6458	4850
Halsua	54	295	229
Kannus	77	306	297
Kaustinen	63	302	208
Kokkola	359	734	500
Lestijärvi	55	204	145
Perho	76	476	299
Toholampi	126	434	245
Veteli	114	292	228
Keski-Pohjanmaa	925	3042	2150
Koko alue yhteensä	5000	9500	7000

Liite 3. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsätalousmaan maaluokkajakauma, VMI10

Kunta	Metsämaa		Kitumaa		Joutomaa		Yhteensä
	ha	%	ha	%	ha	%	ha
Alajärvi	69786	88,1	5590	7,1	3808	4,8	79179
Alavus	52890	89,4	3928	6,6	2328	3,9	59146
Evijärvi	22907	83,2	2701	9,8	1912	7,0	27519
Halsua	26899	76,8	3934	11,2	4176	11,9	35008
Ilmajoki	32865	93,0	1610	4,6	871	2,5	35346
Isojoki	45772	85,0	3298	6,1	4771	8,9	53841
Isokyrö	19023	89,2	1315	6,2	998	4,7	21336
Jalasjärvi	49627	89,6	3233	5,8	2550	4,6	55410
Jurva	31298	91,2	1647	4,8	1375	4,0	34321
Kannus	32132	86,1	3200	8,6	1973	5,3	37305
Karjajoki	12318	93,0	517	3,9	410	3,1	13244
Kauhajoki	81495	84,1	7325	7,6	8042	8,3	96862
Kauhava	75517	88,2	6346	7,4	3727	4,4	85590
Kaustinen	23167	82,8	2826	10,1	1988	7,1	27982
Kokkola	74239	80,7	8488	9,2	9257	10,1	91984
Kuortane	31617	91,5	1946	5,6	986	2,9	34549
Kurikka	58372	91,2	3274	5,1	2365	3,7	64011
Laihia	32334	87,9	1630	4,4	2807	7,6	36772
Lappajärvi	28325	87,1	2547	7,8	1641	5,1	32513
Lapua	42121	87,6	3396	7,1	2546	5,3	48063
Lestijärvi	32982	76,2	3596	8,3	6717	15,5	43295
Perho	48507	74,5	6582	10,1	10023	15,4	65112
Seinäjoki	84851	87,1	6806	7,0	5722	5,9	97379
Soini	40241	87,1	3455	7,5	2485	5,4	46180
Teuva	36507	90,0	2056	5,1	1989	4,9	40552
Toholampi	37190	75,9	4627	9,4	7206	14,7	49023
Töysä	21549	94,6	944	4,1	293	1,3	22787
Veteli	31022	77,0	4058	10,1	5237	13,0	40316
Vimpeli	18183	85,2	1720	8,1	1432	6,7	21335
Vähäkyrö	8924	95,9	195	2,1	187	2,0	9306
Ähtäri	64159	93,7	2835	4,1	1507	2,2	68501
Metsäkeskus yhteensä	1253928	85,9	105270	7,2	100621	6,9	1459818

Liite 4. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan METSO:n toteuttamisohjelma

kuvaaja: Matti Seppälä

Sisällys

1. JOHDANTO	53
2 METSÄLUONTO ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAALLA	53
3 ELINYMPÄRISTÖJEN ALUEELLINEN MÄÄRÄ JA VAIHTELU	54
4 MONIMUOTOISUUDEN TURVAAMISEN JA METSÄJEN SUOJELUN TILANNE	57
5 METSON TAVOITTEET JA TOTEUTTAMISOHJELMA	60
6. ARVIO METSON TOTEUTTAMISOHJELMAN VAIKUTUKSISTA	64
LIITTEET	
4A. Elinympäristökohtaiset tavoitteet hallinnonaloittain	65
4B. METSON alueellisen toteuttamishjelman rahoitustarve	66

1. Johdanto

Metsäkeskukset toteuttavat maa- ja metsätalousministeriön ohjaamaa alueellista metsäohjelmaa (AMO) toimialueillaan.

Ohjelmaan kuuluu Etelä-Suomen metsien monimuotoisuuden toimintaohjelman METSON mukaisen toimenpiteiden tavoitteet. METSON keskeisiä keinoja ovat suojelualueverkoston täydentäminen ja suojelualueiden ennallistaminen sekä luonnonhoito ja monimuotoisuuden ylläpito talousmetsissä.

Talousmetsien monimuotoisuuden turvaamisessa tärkeässä asemassa ovat metsälain erityisen tärkeät elinympäristöt, ns. metsälakikohteet sekä muut arvokkaat elinympäristöt, joihin kuuluvat METSON mukaiset luontokohteet. Elinympäristöissä esiintyy suurin osa metsäluonnon monimuotoisuudelle arvokkaista ominaispiirteistä.

2. Metsäluonto Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimialueeseen kuuluu Etelä-Pohjanmaan lisäksi osa Keski-Pohjanmaan ja Pohjanmaan maakuntaa.

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueella on metsätalousmaata noin 1,46 miljoonaa hehtaaria. Pinta-alasta on kangasmaita 53 %, rämeitä 34 %, korpia 9 % ja avosoita 4 % (Metla). Alueen metsäluonto on pääosin karua ja laajat suoalueet sekä peltoaukeat vallitsevat maisemaa. Rehevät kankaat ja suot on useimmiten raivattu pelloiksi tai ojitettu.

Maan pinnanmuodoille on tyypillistä tasaisuus, pitkät joenuomat ja järvien vähäisyys. Suurimmat suoalueet sijaitsevat alueen lounais- ja koillisosissa.

Rämeiden osuus metsätalousmaasta on suurempi kuin minkään muun metsäkeskuksen alueella. Jäljellä olevat luonnontilaiset rämeet ovat monimuotoisuuden kannalta arvokkaita, koska noin 85 % rämeistä on ojitettu. Reheviä kankaita ja soita on vähän. Ruoho- ja heinäkorpia sekä lettoja on soiden pinta-alasta alle prosentti. Ojittamattomia korpia on noin 9 %. Harjut halkovat melko tasaisesti koko aluetta pohjois-etelä suuntaisesti, mutta korkeuserot ovat pääosin pieniä eli 5-20 m.

Suomenselän alueella liikutaan kuitenkin paikoin yli 200 m korkeudessa merenpinnasta ja korkeita mäkialueita esiintyy myös mm. Lapualla, Isojoella, Kauhajoella ja Alajärvellä.

3. Elinympäristöjen alueellinen määrä ja vaihtelu

Metsälain toimeenpanoa varten kartoitettiin Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueella yksityismetsiä kaikkiaan noin 1,34 milj. hehtaaria vuosina 1996–2004 ns. METE-kartoituksessa.

Kartoitustiedon perusteella metsälain erityisen tärkeiden elinympäristöjen eli metsälakikohteiden kokonaispinta-ala oli v. 2004 lopussa 2 996 hehtaaria, mikä on 0,26 % Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen yksityisten talousmetsien pinta-alasta.

Suupohjan laakso- ja suomailla sekä Suomen- selän mäki- ja suoseudulla sijaitsee lähes 75 %

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskusalueen kaikista metsälakikohteista.

Metsävaratiedon keruun myötä metsälakikohteiden tiedot ovat päivittyneet ja v. 2010 lopussa metsälakikohteita oli 4 252 ha. Muita arvokkaita elinympäristöjä oli 33 518 ha.

Karut vähäpuustoiset alueet ja pienvedet muodostavat metsälakikohteiden kokonaispinta-alasta isoimman osan. Parhaiten luonnontilaisina ovat säilyneet latvavesistöjen purot ja lammet. Muissa arvokkaissa elinympäristöissä selkeästi suurin ryhmä ovat vähäpuustoiset suot.

YKSITYISMETSIEN ARVOKKAAT ELINYMPÄRISTÖT 2010 ETELÄ- JA KESKI-POHJANMAALLA

Yksityismetsien kokonaispinta-ala 1 309 000 ha				Muut arvokkaat elinympäristöt			
Metsälain elinympäristöt				Pinta-alat	ha	%	
Pinta-alat	ha	%		- lähteet	ha	81	0
- lähteet	ha	118	3	- purot ja norot	ha	982	3
- purot ja norot	ha	1 175	28	- pienet lammet	ha	186	1
- pienet lammet	ha	189	6	- rehevät korvet	ha	92	0
- rehevät korvet	ha	121	3	- letot	ha	337	1
- letot	ha	37	1	- rehevät lehtolaikut	ha	53	0
- rehevät lehtolaikut	ha	124	3	- kangasmetsäsaarekkeet	ha	72	0
- kangasmetsäsaarekkeet	ha	119	3	- rotkot ja kurut	ha	11	0
- rotkot ja kurut	ha	24	1	- jyrkänteet	ha	38	0
- jyrkänteet	ha	49	1	- hietikot	ha	20	0
- hietikot	ha	1	0	- kalliot, kivikot ja louhikot	ha	2 319	7
- kalliot, kivikot, louhikot	ha	917	22	- vähäpuustoiset suot	ha	28 555	85
- vähäpuustoiset suot	ha	781	18	- rantaluhdat	ha	143	0
- rantaluhdat	ha	599	11	- vanhat havu- ja sekametsiköt	ha	545	1
Yhteensä	ha	4 252	100	- vanhat lehtimetsiköt	ha	60	0
				- paisterinteet	ha	0	0
				- supat	ha	1	0
				- ruohoiset suot	ha	10	0
				- hakamaat	ha	12	0
				- metsäniityt	ha	1	0
				Yhteensä	ha	33 518	100

Reheviä elinympäristöjä on vähän, reheviä soita sekä lehtoja esiintyy metsälakikohteiden pinta-alasta 10 %. Alueella on paikoin kalkkikiviesiintymiä, joita lehto- ja lettokasvillisuus suosii. Reheviä kohteita halkoo usein virtaava pienvesi tai pienveden lähiympäristössä esiintyy rehevää korpea tai lehtoa.

Pienvesistöt ja niiden varsilla esiintyvät rehevät alueet ovatkin tärkeimpiä elinympäristöjä Etelä- ja Keski-Pohjanmaan metsäluonnon monimuotoisuuden kannalta.

ELINympäristöjen vaihtelu luonnonmaantieteellisillä alueilla

LESTIJOEN LAAKSOMAAT

ovat karuja. Lestijoki jakaa alueen pitkittäissuunnassa kahtia. Asutus ja peltojen viljely on keskittynyt jokilaaksoon, joten luonnontilaisia reheviä alueita esiintyy vähän. Metsät ovat yleensä karuja ja mäntyvaltaisia. Elinympäristöistä suurin osa on vähäpuustoisia soita tai kallioita; reilu kolmannes on pienvesiä, yleensä puroja tai noroja.

Karusta yleisilmeestä huolimatta reheviä korpia ja lehtoja on noin 6 % metsälakikohteiden pinta-alasta ja myös lettosoita esiintyy. Harvinaisena elinympäristötyyppinä rannikon läheisyydessä esiintyy hietikoita.

SUOMENSELÄN SUOSEUDUN

pohjoisosalle ovat tyypillisiä kiviset ja louhikkoiset karut mäntymetsät. Reheviä soita ja lehtoja esiintyy lähinnä kalkkikivialueilla Vimpelissä ja Kälviän Ruotsalossa. Avosuot ja niiden keskellä sijaitsevat kangasmetsäsaarekkeet ovat myös yleisiä. Metsälakikohteista tavallisimpia ovat kalliot ja kivikot sekä pienvesistöt.

Tällä alueella rehevien kohteiden erikoisuutena ovat lettosuot. Reheviä korpia, lettoja ja lehtoja on metsälakikohteista yli 10 %, joista puolet on lettoja.

LAPPAJÄRVEN JÄRVISEUDUN

drumliiniselmänteiden notkelmissa tavataan rämevaltaisia soita. Alavammilla paikoilla on järviä, lampia ja puroja. Vesistöä onkin enemmän kuin Etelä-Pohjanmaalla yleensä. Pienvesien läheisyydessä esiintyy paikoin myös reheviä tulvametsiä.

Erikoisuutena on Vetelin Räytingin kalkkikivialue, jota ilmentävät rehevät lehdot. Kalliot ja kivikot ovat tämän alueen tyypillisin metsälakikohderyhmä.

Vähäpuustoisia soita on vähemmän kuin muilla luonnonmaantieteellisillä alueilla eli 11 %.

ETELÄ-POHJANMAAN LAKEUS

on tyypillisintä tasaista eteläpohjalaista maisemaa. Siellä vuorottelevat karut ja rehevät ympäristöt.

Kyrön-, Laihian- ja Lapuanjoen laaksot ovat reheviä savikoita ja siten erinomaisia peltomaita. Peltojen väliin jää hajanaisia metsä- ja suoalueita. Jokilaaksoista etäämmälle siirryttäessä metsät ja suot lisääntyvät vähitellen. Peltojen raivauksesta huolimatta Kyrönjoen eteläpuolen savikoilla on säilynyt harvinainen lehtokeskittymä.

Pienvedet edustavat metsälakikohteiden pinta-alasta alle viidennestä. Yleisimpiä ovat kalliot tai kivikot ja vähäpuustoiset suot, joita on metsälakikohteista yli 60 %. Toisaalta alueelta löytyy enemmän reheviä korpia ja luonnontilaisten soiden keskellä sijaitsevia metsäsaarekkeita kuin muilta luonnonmaantieteelliseltä alueelta.

SUUPOHJAN LAAKSO- JA SUOMAILLA

on vaihtelua pinnanmuodoissa. Maasto kohoaa etenkin Suomenselkää lähestyttäessä. Joen uomat virtaavat selvissä laaksoissa ja jokilaaksoihin on raivattu peltoja. Jokien väliin jää metsäalueita, jotka ovat paikoin laajasti soistuneita. Metsämaasta kolmannes on suota, josta valtaosa on ojitettu.

Alueen eteläosassa esiintyy Etelä-Pohjanmaalla harvinaisia hienoainesmoreeneja. Isojoen ja Kauhajoen kankailla ja harjuilla onkin runsaat pohjavesivarat. Tämä näkyy luonnossa lähteikköinä, lähdepuroina ja lettoina. Suupohjan lähteikkökeskittymä on merkittävä koko eteläisessä Suomessa. Lähteisyydestä johtuen purojen varsilla esiintyy rehevää lehtoa tai suota.

Edustavimpia puroalueita ovat Katinkaluoman kanjoni Kauhajoella ja Pitkämönluoman kanjoni Kurikassa. Tällä alueella purot ja norot ovat tyypillisiä metsälakikohteita edustaen kohteista vähän yli kolmannesta, lähteet ja lammet mukaan lukien lähes puolta.

SUOMENSELÄN MÄKISEUDULLA

on selvästi enemmän korkeuseroja, vesistöjä ja metsää kuin muualla Etelä-Pohjanmaalla.

Suomenselän vedenjakajaseutu on keskimäärin karu. Etenkin rämesoita ja nevoja esiintyy paljon. Suot ovat yleensä ojitettuja tai turvetuotannossa. Kallioperässä on paikoin syviä murroslaaksoja, joihin Ähtärin, Alavuden ja Alajärven kapeat järvet ja joet ovat syntyneet. Etenkin luonnontilaisina säilyneet purojen uomat ovat merkittäviä luonnon monimuotoisuuden kannalta, koska niiden varsilla esiintyy reheviä korpi- tai lehtolaikkuja. Edustavimpia puroalueita ovat Kuninkaanjoen kanjoni Soinissa ja Mustapuro Töysässä.

Harvinaisia lehtokeskittymiä tavataan Alajärven kalkkikivialueilla ja Soinin pohjoisosissa. Alueen metsälakikohteita ilmentävät parhaiten pienvedet, vähäpuustoiset suot ja kalliot. Puroja ja noroja on metsälakikohteista noin kolmannes sekä vähäpuustoisia soita ja kallioita noin viidennes. Rehevät kohteet ovat korpia, lettoja tai lehtoja. Niitä on metsälakikohteista noin 6 %.

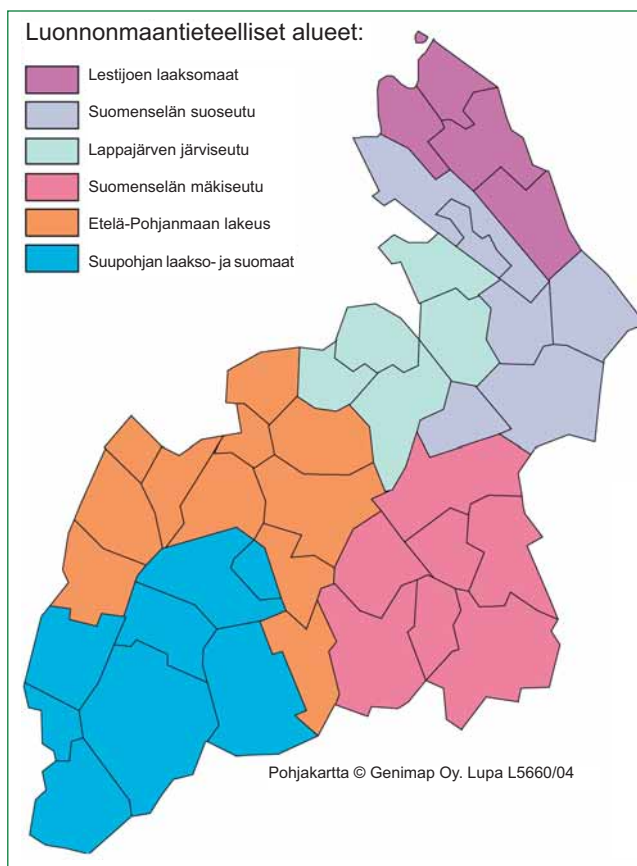
ELINYMPÄRISTÖJEN PUUSTON PIIRTEET METSÄVARATIEDON MUKAAN

Tilavuuden mukaan puustoa esiintyy eniten lehdoissa, rehevissä korvissa sekä purojen ja lähteiden välittömässä läheisyydessä. Puusto on säilynyt pitkään koskemattomina yleensä vain vaikeasti tavoitettavilla ja vähän puuta tuottavilla kohteilla.

Uudistuskypsää puustoa esiintyy eniten kallioilla, kivikoilla, kangasmetsäsaarekkeissa ja jyrkänlehtillä mutta myös pienvesistöjen ympärillä ja rehevillä soilla ja lehdoissa.

Yli 120-vuotiaista ja sitä vanhempaa puustoa esiintyy niukasti; lähinnä vain kallioilla, kivikoilla, jyrkänlehtien alusmetsissä ja kangasmetsäsaarekkeissa. Varttunut puusto on yleensä järeämpää kuin nuori puusto, mikä lisää vanhan puuston merkitystä metsän monimuotoisuuden ylläpitämisessä.

Valtapuustoltaan järeärunkoisia kohteita on metsälakikohteiden pinta-alasta vähän. Puustoa, joka ylittää rinnankorkeusläpimitaltaan 20 cm, esiintyy eniten rotkoissa ja kuruissa. Lisäksi rehevillä koh-

Kuva 1. Luonnonmaantieteelliset alueet Etelä- ja Pohjanmaan metsäkeskusalueella.

teilla ja pienvesistöjen läheisyydessä esiintyy enemmän järeää puustoa kuin muissa elinympäristöissä.

Monimuotoisuusarvojen kannalta merkittävää on kuolleen puuston esiintyminen. Lahopuun määrä Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueella on lisääntymään päin; kuolleen puuston keskitilavuus metsä- ja kitumaalla on 1,8 m³/ha. Metsälakikohteista alle puolella on lahopuuta. Lähes kaikissa elinympäristöryhmissä esiintyy kuollutta puuta ja keskimääräinen lahopuun määrä on 2,3 m³/ha. Lahopuuta esiintyy eniten lehdoissa. Niissä on kuollutta puuta vähän yli 3 m³/ha. Myös rehevissä korvissa, purojen varsilla, lähteiden ympäristössä ja vähäpuustoisilla soilla lahopuun määrä on vähintään keskimääräistä tasoa, muissa elinympäristöryhmissä vähemmän.

Kuollut lehtipuu on monien eliölajien kannalta arvokkaampaa kuin havupuu. Elinympäristöjen tarkastelussa voidaan todeta, että rehevillä soilla

ja lehdoissa, pienvesistöjen välittömässä läheisyydessä sekä rantaluhdissa lehtipuuston osuus lahopuusta on enemmän kuin puolet lahopuun kokonaismäärästä. Rehevissä korvissa, letoilla ja

lehdoissa lahopuusta on lehtipuuta yli 70 %. Metsäluonnolle on ominaista, että rehevillä kohteilla esiintyy sekä havu- että lehtipuustoa rinnakkain.

4. Monimuotoisuuden turvaamisen ja metsien suojelun tilanne

Metsäkeskuksen alueella metsien suojelutavoitteita toteutetaan sekä talousmetsien luonnonhoidon keinoin että luonnonsuojelulain suojeluohjelmien toteutuksen kautta.

LUONNONSUOJELUOHJELMIEN TOTEUTUSTILANNE

Suojeluohjelmien toteuttamisessa oli tavoitteena saada toteutus päätökseen v. 2011 loppuun mennessä. Suojeluohjelmien toteutuksesta vastaa Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus. Toteutus on edennyt parhaiten kansallispuistojen, lehtojen, soiden ja vanhojen metsien osalta. Oheisessa taulukossa on kuvattu suojeluohjelmien toteutustilanne 31.12.2009.

Suojeluohjelmien tultua toteutetuksi on metsäkeskuksen toimialueella Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla metsätalouden maa-alasta suojeltu 5,1 %. Lisäksi suojelualueita on perustettu ja perustetaan METSON myötä suojeluohjelma-alueiden ulkopuolella.

LUONNONSUOJELULAIN LUONTOTYYPIT

Luonnonsuojelulain luontotyyppien kartoitus- ja rajauspäätöstilanne on Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen alueella vasta alussa. Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimialueella inventoituna on vasta vähän kohteita, eikä yhtään metsäisten luontotyyppien rajauspäätöstä ole vielä tehty.

Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimialue Suojeluohjelma tai suunnitelma	Suojeluohjelman tai suunnitelman tavoitepinta-ala ha	Toteutettu v. 2009 loppuun mennessä ha	Toteutusaste %
Kansallispuistot	8804	8804	100
Soidensuojeluohjelma	35185	34918	99
Rantojensuojeluohjelma (maapinta-ala)	2410	1978	82
Lehtojensuojeluohjelma	291	289	99
Vanhojen metsien suojeluohjelma	2010	1890	94
Lintuvesiensuojeluohjelma	1961	1567	80
Suojeluohjelmat yhteensä	50660	49446	98
Natura 2000 ym. lisäalueet (maa-pinta-ala)		17560	
Yhteensä suojelualueet		67006	

UHANALAISTEN LAJIEN ESIINTYMISPAIKAT

Erityisesti suojeltavien lajien elinympäristöjen rajuuspäätöksiä ei ole Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen toimialueella tehty. Maakotka ja rämeristihämähäkki ovat esimerkkejä erityisesti suojeltavista lajeista, jotka esiintyvät METSON mukaisilla luontotyypeillä Etelä- ja Keskipohjanmaalla.

METSON toteutus 2008 - 2010

LUONNONSUOJELULAIN MUKAINEN TOTEUTUS

METSON suojelukohteiksi on vuosina 2008 - 2010 hankittu valtiolle pysyviksi suojelualueiksi 305,5 ha ja yksityismaan luonnonsuojelualueiksi perustettu 48,5 ha. METSO-kohteisiin sisältyy eniten kangasmetsiä (71 ha), puustoisia soita (16 ha), metsäisiä kallioita ym. (17 ha) ja pienvesien lähimetsiä (8 ha). Muita alueita on toteutuneista 115 ha, joiden luontotyyppijakaumasta ei tällä hetkellä ole tietoa.

KESTÄVÄN METSÄTALouden RAHOITUSLAIN MUKAINEN TOTEUTUS

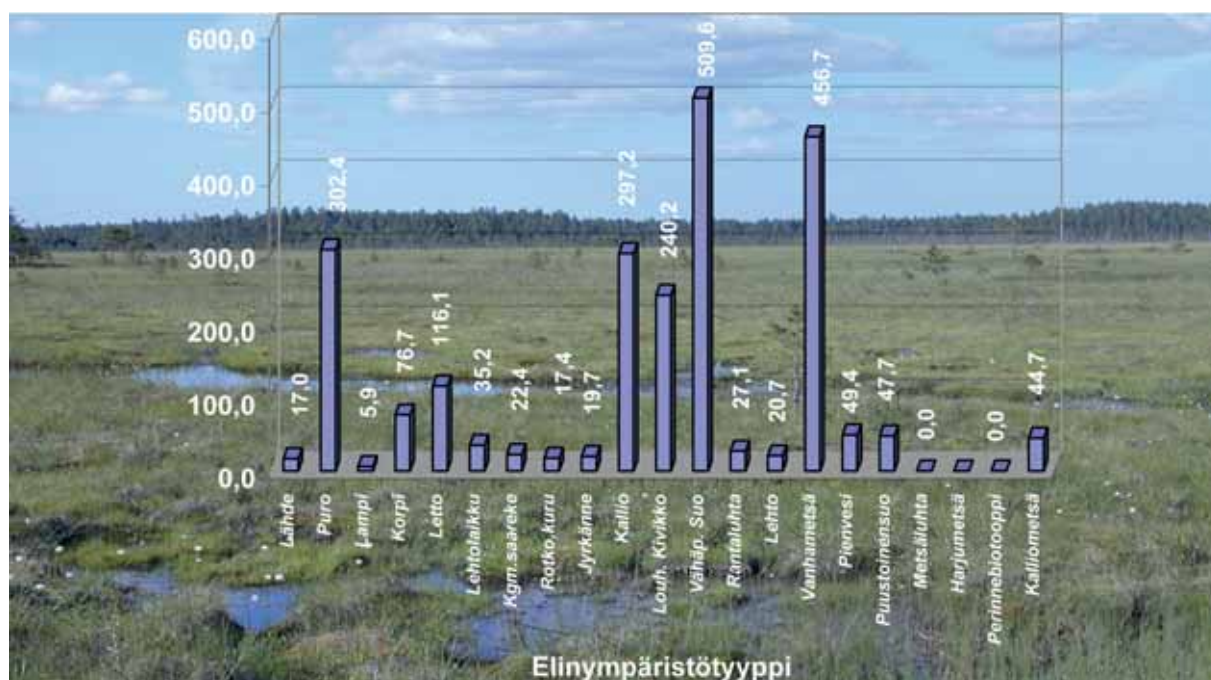
Metsälain tärkeiden elinympäristöjen ja muiden arvokkaiden elinympäristöjen säilyttämisestä teh-

tiin vuonna 2010 ympäristötukipäätöksiä 71 kpl, yhteispinta-alaltaan 294 ha. Näistä METSON mukaisia elinympäristöjä oli 228 ha.

METSON toteuttamishjelmasta on vuosina 2008 - 2010 ympäristötukisopimuksina siten toteutettu 686 ha, kun kaikkiaan ympäristötukisopimuksia tehtiin samalla ajalla 859 ha. Metsäkeskusalueella ympäristötukisopimusalueita on vuoden 2010 lopussa yhteensä 2 310 ha. Oheisessa kaaviossa on kuvattu ympäristötukisopimuksissa esiintyvien elinympäristöjen jakauma.

Tehtyjen ympäristötukisopimuksien alueilla on edustettuina kaikkia metsälain elinympäristötyyppejä sekä METSON mukaisia luontokohteita. Ympäristötukialueet ovat myös yleensä laajempia kohteita kuin metsälain elinympäristöt ja niillä on edustettuina sekä puustoisia että reheviä elinympäristöjä. Ympäristötukikohteissa on myös mukana luonnonsuojellisesti arvokkaita vanhan metsän elinympäristöjä sekä uhanalaisten lajien elinpaikkoja.

Metsäluonnon hoitoa voidaan yksityismetsissä toteuttaa alueellisesti merkittävillä kohteilla luonnonhoitohankkeina sekä kestävänsä metsätalouden rahoituslain että EU:n rahoitusohjelmien kautta. Luonnonhoitohankkeita on toteutettu vuoden 2010 loppuun mennessä yhteensä 74 kappaletta eri puolella metsäkeskuksen toimialuetta.

■ Ympäristötukikohteet 31.12.2010, yhteensä 2 310 ha.

Ympäristötukisopimuskohteissa on viime vuosina aloitettu luonnonhoidon ennallistamistöitä luonnonhoitohankkeina. METSOkaudella 2008 - 2010 on luonnonhoito- ja ennallistamistöinä toteutettu purojen ja lähteiden kunnostamista sekä soiden ennallistamista yhteensä 176 hehtaaria. Pääosa tästä on soiden ennallistamista.

Luonnonhoitotöiden tarve ja potentiaali on suuri, koska iso osa ympäristötukisopimuskohteiden elin-ympäristöistä on muuttunut ihmisen toiminnan johdosta. Uusia suunniteltuja luonnonhoitotöitä onkin tulossa lisääntyvissä määrin, mikäli resurssit tähän ovat riittävät. Oheisessa taulukossa on v. 2010 luonnonhoitohankkeiden tietoja hanketyypeittäin.

Luonnonhoitotyöt	Hankkeita		Rahoitus 2010		
	kesken	valmistunut kaikkiaan 1997-2010	valtion tukea mom. 30.31.45	muu rahoitus	yhteensä
Hanketyyppi rahoituslain 20 §:n mukaan	kpl	kpl	1000 €	1000 €	1000 €
• Elinympäristöjen hoitotyöt	9	9	41	21	62
• Elinympäristöjen kartoitus					
• Maisemanhoitotyöt	1	7	1		1
• Vesiensuojelutyöt	27	43	339	38	377
• Ojitusalueiden ennallistaminen	2	3	5		5
• Muut luonnonhoitohankkeet	3	12	4	21	25
Yhteensä	42	74	390	80	470

kuvaaja: Matti Seppälä

■ Kalliometsät ovat Etelä- ja Keski-pohjanmaalla tyypillisiä METSO-elinympäristöjä.

5. METSON tavoitteet ja toteuttamishjelma

ELINYPÄRISTÖKOHTAISET TAVOITTEET HALLINNONALOITTAIN

Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen elinympäristökohtaiset tavoitteet METSON kaudelle 2008-2016 on kuvattu oheisessa Ympäristöministeriön ELY-

keskuksille asettamassa METSON tavoitteiden taulukossa. Taulukossa ovat koko Etelä-Pohjanmaan ELY-keskuksen (LÄS) toimialueen tavoitteet, jotka jakaantuvat Etelä-Pohjanmaan ja Rannikon metsäkeskuksen toimialueille.

	UUS	LOS	KAS	HAM	PIR	KSU	ESA	PSA	PKA	LÄS	PPO	KAI	LAP
Lehdot	900	600	200	500	400	300	300	400	400	300	+	100	200
Kangasmetsät	6 900	6 300	3 500	4 700	5 300	6 300	4 700	4 700	2 800	6 300	4 400	600	6 300
Pienvesien lähimetsät	400	200	200	200	300	400	300	300	200	400	200	100	500
Puustoiset suot	1 700	1 500	800	1 100	1 200	1 400	1 100	1 100	700	1 300	700	200	2 300
Metsäluhdut ja tulvametsät	190	250	40	130	130	70	50	50	30	130	80		130
Harjujen paahdeympäristöt	70	20	50	70	40	10	30	10	40	10	10		
Maankohoamisrannikon kohteet		100								2 700	1 200		1 000
Puustoiset perinnebiotoopit	40	20	10	20	20	10	10	10	10				
Kalkkikalliot ja ultraemäksiset maat	40	60	10	10	+		20	20	20				20
Metsäiset kalliot yms.	700	900	300	100	100	+	200	100	100	100	+		
YHTEENSÄ	10 940	9 950	5 110	6 830	7 490	8 490	6 710	6 690	4 300	11 240	6 590	1 000	10 450

Taulukko 1. METSON elinympäristökohtaiset hehtaaritavoitteet ELY-keskuksille 2008–2016. YM/Luonnonsuojelulain keinot.

Ottaen huomioon Etelä- ja Keski-Pohjanmaan luonnonmaantieteelliset olosuhteet ja metsien pitkä käyttöhistoria, voitaneen todeta, että ELY-keskusten tavoitteista on lehdoissa ja kangasmetsissä haastava tavoite. Vastaavasti metsäisissä kallioissa on luonnonmaantieteellisiin olosuhteisiin nähden pieni tavoite.

Maa- ja metsätalousministeriö on asettanut metsäkeskuksille seuraavat Kestävän metsätalouden rahoituslain mukaiset alustavat METSO-ohjelman tavoitteet ympäristötukisopimuksille ja luonnonhoidon töille:

	Ra (E-S)	Ra (Po)	L-S	H-U	KaS	Pi	E-S	E-P	K-S	P-S	P-K	Ka	P-P	La	Yht.
Lehdot	700	500	900	2700	1600	1900	1400	400	800	1800	1100	200	700	300	15000
Kangasmetsät	1000	2000	3000	3000	2500	2500	3500	4000	3600	3500	3200	1000	4200	3000	40000
Pienvesien lähimetsät	150	150	150	150	150	250	200	200	200	400	350	350	750	1550	5000
Puustoiset suot; tavoitteet metsäkeskuksille	200	200	210	205	195	195	325	420	250	250	400	370	820	1170	5210
Korvet	120	120	130	130	120	120	200	120	150	150	200	250	500	1000	3310
Letot ja lektorämeett	30	30	30	25	25	25	25	50	50	50	50	70	70	70	600
Muut rämeett ja nevat	50	50	50	50	50	50	100	250	50	50	150	50	250	100	1300
Metsäluhdut ja tulvametsät	25	20	25	30	20	30	30	20	20	20	30	10	10	10	300
Harjujen paahde- ympäristöt	20	10	20	30	20	20	10	5	10	15	20	5	10	5	200
Maankohoamis- rannikon kohteet	70	1450	200	0	0	0	0	150	0	0	0	0	900	230	3000
Puustoiset perinnebt.	20	10	30	30	10	10	10	10	10	10	10	10	10	10	190
Kalkkikalliot ja ultraemäksiset maat	10	1	10	10	1	1	5	1	1	10	10	10	10	20	100
Kallio-, jyrkäne- ja louhikkometsät	3500	600	2500	700	600	200	400	800	400	50	100	100	500	2400	13000
YHTEENSÄ /ha	5695	4941	7045	6855	5096	5106	5880	6006	5291	6155	5270	2055	7910	8695	82000

Taulukko 2. Minimitavoitteet metsäkeskuksittain eri METSO-elinympäristöille /MMM, Kemeralla rahoitettavat kohteet 2008–2016.

Kun huomioidaan Etelä- ja Keski-Pohjanmaan luonnonmaantieteelliset olosuhteet ja metsien pitkä käyttöhistoria, voidaan yleisesti todeta, että Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen tavoitteista on lehdissä ja kangasmetsissä hyvin haastava tavoite.

MMM:n asettama runsaslahopuustoisten kangasmetsien tavoite on jopa metsäkeskuksista toiseksi suurin. Toisaalta tiedetään, että Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla lahoppuun määrä on maan pienimpiä. Tavoitteen toteuttaminen tältä osin vaatineekin METSON 3-luokan kohteiden ja niiden vaatiman luonnonhoidon töiden hyväksymistä ympäristökisopimuksiin.

Toisaalta MMM:n asettamissa tavoitteissa on pienvesien lähimetsissä, puustoissa soissa ja metsäisissä kallioissa Etelä- ja Keski-Pohjanmaan luonnonmaantieteellisiin olosuhteisiin nähden pieni tavoite.

Alueellinen näkemys elinympäristökohtaisista METSON tavoitteista on esitetty **liitteessä 4 A**. Kemeran toteuttamistavoitteita on painotettu luonnonmaantieteellisen potentiaalin pohjalta. Runsaslahoppuustoisten kangasmetsien tavoitetta on laskettu ja vastaavasti pienvesien lähimetsien ja puustoisten soiden sekä kalliometsien tavoitetta on nostettu.

ELY-keskuksen luonnonsuojelulain keinoin toteutettavat tavoitteet on kohdennettu Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueelle Suomen ympäristökeskuksen laskelmien pohjalta. ELY-keskuksen pää-tavoitteena on METSON periaatepäätöksen mukaisesti täydentää suojelualueverkostoa pysyvin suojelukeinoin.

Määräaikaisille luonnonsuojelulain suojelusopimuksille on asetettu tavoite, joka täydentää pysyvän suojelun keinoja. Pääosin määräaikainen suojelu kuitenkin toteutetaan Kemera-rahoituksella, mikäli vain määrärahat antavat tähän mahdollisuuden.

LUONNONHOITOTOIMENPITEIDEN KOHDENTAMINEN JA PERUSTELUT

Metsien käyttöhistoria on Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla pitkä ja ihmisen vaikutus talousmetsien monimuotoisuuteen on ollut voimakas. Kun talousmetsien monimuotoisuutta halutaan METSO-

ohjelman mukaisesti lisätä, on metsissä palautettava ja lisättävä metsäluonnon monimuotoisuutta luonnonhoidon keinoin. Luonnonhoitotöillä voidaan myös suojeluverkoston laatua ja kytkeytyneisyyttä parantaa.

Yksityismailla metsäluonnon hoitohankkeita on elinympäristöjen hoidon osalta suunnattu monimuotoisuuden keskittymäalueille. Hankkeita on toteutettu ja toteutetaan mm. Vimpelin lehto-/lettoalueella sekä Suupohjan pienvesi- ja pohjavesialueilla.

Luonnonhoitotoimenpiteitä tullaan myös toteuttamaan niissä ympäristötukialueiden elinympäristöissä, jotka edellyttävät ekologista kunnostamista. Luonnonhoitohankkeiden onnistuminen riippuu hyvien luonnonhoitokohteiden tarjonnasta.

Hyviä luonnonhoitokohteita ei saada hoidon piiriin ilman aktiivista tiedottamista metsänomistajille ja toimijoiden yhteistyötä sen eteen. Tiedottamista voidaan lisätä esim. metsäsuunnittelun neuvonnan yhteydessä.

Luonnonhoidon painopistealueina ovat Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla erityisesti seuraavat METSO-elinympäristöt ja metsäluonnon ominaispiirteet:

• PIENVEDET (LÄHTEET, PUROT) JA NIIDEN LÄHIMETSÄT

erityisesti purojen osalta pyritään ekologisiin kokonaisuuksiin, koska ne muodostavat karulla Pohjanmaalla kytkeytyneiden rehevämpien elinympäristöjen keskittymiä. Purojen kunnostamista voidaan myös yhdistää vesiensuojelun tehostamiseksi toteutettaviin luonnonhoitohankkeisiin.

• PUUSTOISET, LETTOISET JA KORPISET SUOT

suoluonto on Pohjanmaalla potentiaalisin elinympäristöryhmä luonnonhoidon toimenpitein palautettavaksi. Erityisesti pyritään ekologisisten suoluontokokonaisuuksien palauttamiseen, koska usein suokokonaisuuksien reunaosat ovat ojitettuja. Suoluonnon palauttamista voidaan myös yhdistää vesiensuojelun tehostamiseksi toteutettaviin luonnonhoitohankkeisiin.

• KANGASMETSIIEN LUONNONHOIDOSSA

on lahoppuun vähäisyyden vuoksi tarpeen lisätä

kuolleen puun määrää luonnonhoidon toimenpitein. Toimenpiteitä kohdennetaan METSON kolmannen luokan lahoppuustoiisiin kangasmetsiin, erityisesti elinympäristöjen keskittymäalueilla. Lahoppuustoitien kangasmetsien METSOtavoitteen toteutuminen edellyttää kolmannen luokan kohteiden toteutusta.

• METSO-ELINYMPÄRISTÖJEN LINNUSTO

on yksi luonnonhoidon mahdollisuus. Erityisesti kuukkeli, metsäkanalinnut ja suuret petolinnut ovat linturyhmiä, joiden elinolosuhteita voidaan parantaa METSOkohteiden toteutuksella ja luonnonhoidon toimenpiteillä. METSON Kuukkeli yhteistoimintaverkoston osana onkin jo Etelä-Pohjanmaalla käynnissä luonnonhoitohanke Kuukkelin elinympäristöjen säilyttämiseksi.

Luonnonhoidon toteutuksessa pyritään myös edelleen luonnonhoitotöiden yhteistyön tiivistämiseen metsäkeskuksen, ELY-keskuksen, Metsähallituksen ja muiden toimijoiden kanssa. Esimerkiksi lehtojen ja pienvesien hoidossa on yhteistyö tärkeää. Luonnonhoidon rahoituksessa pyritään yhteisiin hankkeisiin ja Kemeran rahoituksen lisäksi hyödyntämään EU:n ohjelmien ja rahastojen mahdollisuudet.

Suojeluverkoston luonnonhoitoa toteuttaa Metsähallitus. Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueella ovat Metsähallituksen Pohjanmaan luontopalveluiden arvioitavat tavoitteet METSOKaudelle seuraavat:

• Metsien ennallistaminen	964 ha
• Puustoisten soiden ennallistaminen	311 ha
• Elinympäristöjen hoito	13 ha

Tarkemmat tavoitteet luonnonhoidolle on esitetty liitteessä 4 A.

OHJELMAN TOTEUTTAMINEN, RAHOITUS-TARVE JA SEURANTA

METSO-ohjelman toteutuksessa on Etelä-Pohjanmaan metsäkeskuksen alueella tehty laajaa yhteistyötä jo METSON kokeilukaudella 2003-2007. Alueellisen metsäohjelman tarkistuksen yhteydessä vuonna 2005 perustettiin alueellinen METSOtyöryhmä, jonka työ sai virallisen METSOyhteistyöryhmän statuksen 2008.

Yhteistyöryhmä on käsitellyt ja osaltaan hyväksynyt tämän toteuttamishjelman. Yhteistyöryhmä on myös seurannut ja tulee seuraamaan METSON toteutusta.

METSON tiedotuksessa ja viestinnässä on tehty hyvää yhteistyötä METSON yhteistyöryhmässä edustettujen tahojen kesken. Etelä-Pohjanmaalla on mm. pidetty METSOseminaari, järjestetty alueellinen METSOkoulutus sekä metsänomistajien METSOtilaisuuksia.

Lisäksi on lähetetty useita METSOTiedotteita sekä suunnattuja METSOTiedotekirjeitä. Tiedottamista on jalkautettu myös yhteistyöhankkeiden, mm. Kuukkeliverkostohankkeen kautta. Tiedotusta tullaan suuntaamaan jatkossa kohdennettuna tiedotuksena sekä henkilökohtaisena neuvontana luonnonhoidon töiden aktivoimiseksi ja ekologisten yhteyksien parantamiseksi.

METSON toteutukseen alueellisen metsäohjelman tarkistuksessa 2008 esitetyt toimenpiteet ovat toteutuneet melko hyvin. Toteutusta on kuitenkin rajoittanut resurssien niukkuus sekä rahoituksen että henkilötyöresurssin osalta.

METSON toteuttamishjelmasta on kolmen ensimmäisen vuoden 1.1.2008 - 31.12.2010 aikana toteutettu ympäristötukisopimuksin 686 ha eli vasta 11 %. Luonnonhoidon töitä on METSOKaudella toteutettu 176 ha eli yhteensä Kemeran mukainen METSON toteutus oli 862 ha ja 14 % koko METSOKauden tavoitteesta. ELY-keskuksen pysyvän suojelun toteutus METSOKaudella 2008 - 2010 oli 354 ha, joka on koko METSOKauden tavoitteesta noin 7 %.

Toteuttamishjelman tavoitteet ja rahoitus eivät ole tasapainossa. Tavoitteiden saavuttaminen vuoteen 2016 ei ole mahdollista nykyisellä rahoitusraamilla. Lisäksi on huomattava, että tavoitteiden saavuttaminen edellyttäisi henkilöresurssien lisäämistä sekä ELY-keskuksessa että metsäkeskuksessa, mikä on ristiriidassa valtion tuottavuusohjelman tavoitteiden kanssa.

Onkin selvää, että mikäli METSON tavoitteet halutaan saavuttaa, on rahoitusta ja resursseja lisättävä ja/tai METSON ohjelmakautta pidennettävä.

Ohjelmakauden pidentäminen esim. vuoteen 2020 ei kuitenkaan yksistään tule riittämään, sillä tämä tarkoittaisi muun muassa ympäristötukien ja luonnonhoitohankkeiden lisäämistä nykytasolta 350 ha/v yli kaksinkertaiseksi eli 750 ha/v. Tavoitteiden saavuttamiseksi tarvitaan sekä rahoituksen tason nosto että ohjelmakauden pidentäminen.

Ympäristöministeriö on ilmoittanut, että METSON toteuttamiskautta tullaan jatkamaan ja valtion budjettiesityksessä vuodelle 2012 YM:n METSOresursseja

lisätään. Valitettavasti samanaikaisesti Kemeran luonnonhoitomomenttia esitetään valtion talousarviossa leikattavaksi 26 % kuluvan vuoden tasosta. Tällä resurssitasolla METSON tavoitteet ympäristötukisopimuksissa ja luonnonhoidon töissä eivät tule Etelä- ja Keski-Pohjanmaalla toteutumaan.

METSON toteuttamishojelman tavoitteiden edellyttämät resurssi- ja rahoitustarpeet esitetään **liitteessä 4 B**.

6. Arvio METSON toteuttamishojelman vaikutuksista

METSOohjelman tavoitteena on pysäyttää metsäisten luontotyyppien ja metsälajien taantuminen ja vakiinnuttaa luonnon monimuotoisuuden suotuisa kehitys vuoteen 2016 mennessä. Tavoite on lyhyellä aikavälillä hyvin haasteellinen ja tavoitteen mitattavuus on vaikeaa.

Jokainen suojelualue ja määräaikainen suojelusopimus kuitenkin parantaa suojeluarvoja ainakin paikallisesti. Suojelun vaikuttavuutta lisää myös uusien sekä vanhojen suojelukohteiden kytkeytyneisyys.

Monimuotoisuudelle tärkeiden elinympäristöjen ja rakennepiirteiden palauttaminen luonnonhoidon keinoin lisää METSON monimuotoisuusvaikutuksia. METSON toteuttamishojelman vaikutus luonnon monimuotoisuuden turvaamiseen on kaikkiaan merkittävän positiivinen.

Metsien suojelu ja luonnonhoito pitävät yllä metsien virkistysarvoa, jolla saattaa olla paikallista merkitystä myös luontomatkailuun ja -elinkeinoon. Jos METSOkohdeella tai sen läheisyydessä kulkee luontoreitti tai kohteita käytetään ulkoiluun sekä virkistykseen, on kohteista hyötyä kaikille jokamiehenoikeuksia oikein hyödyntäen.

Metsien kulttuuriarvoihin voidaan METSOssa vaikuttaa muun muassa puustoisia perinneympäristöjä hoitamalla. METSOohjelman toteuttaminen vaikuttaa siten positiivisesti metsien virkistys- kulttuuri- ja matkailukäyttöön.

Metsätalouselinkeinon kannalta METSON toteuttamishojelman tavoitepinta-alat ovat metsämaan kokonaismäärään nähden pieniä. Toisaalta luonnonhoidon toimenpiteet voivat tuoda työtä ja toimeentuloa syrjäseuduille metsureille sekä kone- ja matkailuyrittäjille. Kokonaisuutena METSON toteuttamishojelman vaikutus metsätalouteen ja -elinkeinoon on neutraalilla tasolla.

Toteuttamishojelman vaikutusten yhteenveto voidaan esittää seuraavan suuntaisin vaikutusarvioin: METSON toteuttamishojelman vaikutus

• monimuotoisuuden turvaamiseen	+++
• elinkeinotoimintaan	-/+
• virkistys- ja matkailukäyttöön sekä kulttuuriarvoihin	++

Liite 4 A. Elinympäristökohtaiset tavoitteet hallinnonaloittain

	MMM:n ja YM:n tavoitteet, ha			METSON alueellinen toteuttamishjelma, ha						Yhteensä	Luonto-				Yhteensä
	Kemera- keino	LSL keino	Yhteensä	pysyvä suojelu (LSL)	määrä- aikainen suojelu (LSL)	ympäristö- tuki (Kemera)	luonnon- hoito (Kemera)	Luonto- tyyppien ennallista- minen (MH)	Luonto- tyyppien hoito (MH)						
Lehdot	400	84	484	80		20	10								110
Runsaslahopuustoiset kangasmetsät	4 000	3 843	7 843	3 400		2 200	300	964							6 864
Pienvesien lähimetsät	200	213	413	210		800	400								1 410
Puustoiset suot	420	698	1 118	980		1 350	650	311							3 291
Korvet	120		120			250									250
Letot ja lettorämeet	50		50			150									150
Muut rämeet ja nevat	250		250			950									950
Metsäluhdut ja tulvametsät	20	58	78	60		35	20								115
Harjujen paahdeympäristöt	5	5	10	5		5	5								15
Maankohoamisrannikon kohteet	150	192	342	190		136									326
Puustoiset perinnebiotoopit	10	1	11	5		10									15
Kalkkikalliot ja ultraemäksiset maat	1	1	2												0
Kallio-, jyrkäne- ja louhikkometsät	800	36	836	100		1 450									1 550
YHTEENSÄ /ha	6 006	5 131	11 557	5 030	100	6 006	1 385	1 275	13						13 809

Liite 4 B. METSON alueellisen toteuttamishjelman rahoitustarve

METSON alueellisen toteuttamishjelman rahoitustarve, euroa							
	pysyvä suojelu (LSL)	määrä- aikainen suojaus (LSL)	ympäristö- tuki (Kamera)	luonnon- hoito (Kamera)	Luonto- tyyppien ennallista- minen (MH)	Luonto- tyyppien hoito (MH)	YHTEENSÄ
Lehdot			56 000	6 000			62 000
Runsaslähöpuustoiset kangasmetsät			5 450 000	150 000	564 000		6 164 000
Pienvesien lähimetsät			1 480 000	500 000			1 980 000
Puustoiset suot			1 090 000	910 000	436 000		2 436 000
Korvet							0
Letot ja lettorämeet							0
Muut rämeet ja nevat							0
Metsäluhdat ja tulvametsät			52 000	20 000			72 000
Harjujen paahdeympäristöt			4 000	4 000			8 000
Maankohoamistrannikon kohteet			126 000				126 000
Puustoiset perinnebiotoopit			12 000				12 000
Kalkkikalliot ja ultraemäksiset maat							0
Kallio-, jyrkäne- ja louhikkometsät			1 380 000				1 380 000
YHTEENSÄ, euroa	27 665 000 *)		9 650 000	1 590 000	1 000 000	48 000	39 953 000

*) määräaikaisen LS-lain suojelun rahoitustarve sisältyy pysyvän suojelun rahoitustarvearvioon

Liite 5. Etelä- ja Keski-Pohjanmaan alueellinen metsäohjelmatyöryhmä

Etelämäki Pentti	Keski-Pohjanmaan energiaosuuskunnat
Heikkilä Juha	Suomen riistakeskus Pohjanmaa
Heikkilä Timo	Metsänhoitoyhdistys Keskipohja
Honkaniemi Hanna	Etelä-Pohjanmaan 4H-piiri
Jylhä Paula	Metsäntutkimuslaitos Kannuksen toimipaikka
Kivimäki Reijo	Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Kurki Sami P.	Ruralia-instituutti
Lahdenmäki Kari	Metsäliitto Osuuskunta, Seinäjoki
Lammi Arto	UPM Metsä, Seinäjoki
Lauhanen Risto	SeAMK luonnonvara- ja ympäristöala, Tuomarniemi
Mäki-Hakola Marko	Metsänomistajien Liitto Länsi-Suomi
Ojala Seppo J.	Suomen luonnonsuojeluliitto, Pohjanmaan piiri
Pesola Anne	Keski-Pohjanmaan liitto
Purola Manu	Keski-Pohjanmaan Metsänomistajien Liitto
Rinkineva-Kantola Leena	Etelä-Pohjanmaan ELY-keskus
Rinta-Hoiska Seppo	Etelä-Pohjanmaan liitto
Saarenpää Matti	Metsänhoitoyhdistys JärviLakia
Vainionpää Matti	L&T Biowatti
Ylönen Mika	Stora Enso Metsä, Seinäjoki
Vierula Jorma, puheenjohtaja	Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus
Mäki-Hakola Pertti, sihteeri	Etelä-Pohjanmaan metsäkeskus

metsäkeskus

